

Protestantse Gemeente Assen

Werkgroep Creatieve Denktank

EEN BEZIEL(*EN*)DE GEMEENTE

december 2009

*Als ik blijf kijken, zoals ik altijd heb gekeken
blijf ik denken, zoals ik altijd dacht.*

*Als ik blijf denken, zoals ik altijd heb gedacht
blijf ik geloven, zoals ik altijd heb geloofd.*

*Als ik blijf geloven, zoals ik altijd heb geloofd
blijf ik doen, zoals ik altijd heb gedaan.*

*Als ik blijf doen, zoals ik altijd heb gedaan
blijft mij overkomen, wat mij altijd overkwam.*

*Maar als ik nu mijn ogen sluit en voel mijn ware zelf van binnen,
dan kom ik deze cirkel uit en kan ik steeds opnieuw beginnen.*

*Immers:
een mens kan zijn leven veranderen door anders te gaan denken.*

William James

SAMENVATTING

In dit rapport getiteld "De beziel(en)de gemeente" doet de werkgroep Creatieve Denktank – verder te noemen de werkgroep – voorstellen en aanbevelingen om de Protestantse Gemeente Assen [PGA] met elan toekomstgericht te maken.

De werkgroep beschrijft, na een uiteenzetting van haar werkwijze en na een uitgebreide verwijzing naar onderzoek op het kerkelijk erf door de Engelsman Robert Warren, een nieuwe visie en missie voor de PGA.

Vervolgens brengt de werkgroep de huidige situatie binnen de PGA wat betreft het stedelijk beleid, de wijkgemeenten, de bestuurlijke en personele organisatie alsmede de financiën in kaart.

Na een door de werkgroep ontwikkelde analyse van de huidige situatie worden gesprekken met diverse PGA-gremia en -gemeenteleden verslagen.

In het Creatieve Middenstuk, het zwaartepunt van het rapport, geeft de werkgroep haar visie op het vermogen en doet zij dienaangaande voorstellen.

Verder volgen, voorzien van een toelichting, voorstellen voor

- een slagvaardiger en effectievere organisatie van diverse gremia binnen de PGA
- een gerichte en grotere investering in jongeren en de middengroep
- verbetering van de PR & Communicatie
- vergroting van de samenwerking tussen de wijkgemeenten
- een meer competentiegerichte en wijkoverstijgende inzet van predikanten en kerkelijk werkers
- vergroting van de betrokkenheid van de PGA op de samenleving
- een breder zicht op wie tot de kerkelijke gemeente behoort
- verbetering van de relatie met andere kerkgenootschappen
- de opzet van een kerkmuzikaal beleid
- beleid gebaseerd op duurzaamheid

Aan het rapport is een financieel rekenmodel toegevoegd, dat inzicht geeft in de financiële ontwikkelingen over een periode van 10 jaar. Dit model biedt de mogelijkheid om regelmatig, bij voorkeur jaarlijks, de meerjarenbegroting bij te stellen naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten. Het rekenmodel is een onderdeel van dit rapport. Het model kan worden geraadpleegd op www.stokking.nl/pgg. Dit is een verborgen webpagina die alleen via dit adres benaderd kan worden en vanaf begin januari 2010 te raadplegen is.

Met de presentatie van enkele financiële scenario's verschaft de werkgroep inzicht in een andere benadering van de toekomstige financiële opzet.

Het rapport wordt afgesloten met een voorstel over de route en implementatie van het rapport.

Moge het zo zijn dat allen die met dit rapport aan de slag gaan de bezielende leiding van Gods Geest ervaren.

De werkgroep
Creatieve Denktank

Assen, 15 december 2009

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	pagina
Samenvatting	2
Inhoud	3
1. Inleiding	4
2. Werkwijze	6
3. Visie en Missie volgens de werkgroep	8
4. Huidige stand van zaken:	
4.1 Protestantse Gemeente Assen	9
4.2 Wijkgemeenten	9
4.3 Organisatie PGA	13
4.4 Financiële positie PGA	16
5. Analyse	19
6. Creatieve Middenstuk:	
6.1 Financiële verkenningen	23
6.2 Visie op het vermogen	23
6.3 Houdt de financiële positie van de PGA gezond	24
6.4 De bestuursorganen worden slagvaardiger en effectiever	25
6.5 Investeer meer in de jongeren en middengroepen	26
6.6 Verbeter de PR & COMMUNICATIE	27
6.7 Vergroot de samenwerking tussen de wijkgemeenten	27
6.8 Predikanten en kerkelijk werkers werken meer competentie gericht en wijkoverstijgend	28
6.9 Wees betrokken op de samenleving	28
6.10 De gemeente is groter dan d ze lijkt	29
6.11 Verbeter de relatie met andere kerkgenootschappen	30
6.12 Zet een kerkmuzikaal beleid op	30
6.13 Duurzaamheid	30
7. Financiële scenario's	32
8. Route en Implementatie van het rapport	34
Scenario 'ongewijzigd beleid' tabel 12	35
Prognose model 'scenario CDT' tabel 13	36
Prognose model 'scenario CDT pessimistisch' tabel 14	37
Kosten per pastorale eenheid per wijk tabel 15	38
Kosten kerkgebouw tabel 16	39

1. INLEIDING

Recent onderzoek van het Centraal Bureau voor de statistiek heeft aangetoond dat het kerkbezoek in Nederland de afgelopen jaren sterk is gedaald. Daarentegen voelt een groot deel van de Nederlanders zich aangetrokken tot een kerk, godsdienstige levensbeschouwing of is op zoek naar spirituele zingeving.

Bovenstaande ontwikkelingen kunnen worden gezien als bedreigingen maar – zoals hieronder wordt uiteengezet – ook worden opgepakt als kansen. Een 'goede' geloofsgemeenschap blijft zich ontwikkelen en staat open voor nieuwe inzichten, mede door interactie met de omgeving. Een kenmerk van deze omgeving, de vergrijzing, zet zich ook voort binnen de kerk en dus binnen de PGA.

De werkgroep heeft geprobeerd om binnen een kort tijdsbestek een rapport samen te stellen dat antwoorden geeft op de probleemstelling. Daaraan ligt niet enkel een theoretische benadering ten grondslag maar ook input vanuit gremia en leden van de PGA.

We hopen met dit rapport de breedte van het blikveld van de geloofsgemeenschap te verruimen en dagen een ieder uit de dagelijkse kerkelijke werkzaamheden eens vanuit een andere invalshoek te bekijken.

Hier en daar laat de werkgroep zich kritisch uit over de tot nu toe niet altijd slagvaardige en consistente besluitvorming binnen de PGA. Het gaat hier niet zozeer om een verwijt naar het verleden als wel om het benadrukken dat er geen tijd meer verloren mag gaan om te beslissen en te handelen.

Dat doet er niet aan af dat grote dank en dankbaarheid passen voor wat aan inzet werd geleverd en wat wel werd bereikt.

Opdracht

De werkgroep Creatieve Denktank - verder te noemen de werkgroep - werd door de Algemene Kerkenraad [AK] ingesteld. De leden hebben zonder last van of ruggespraak met 'hun' wijkgemeenten dit rapport uitgebracht.

In de brief d.d. 24 juni 2009 werd die opdracht, zakelijk weergegeven, als volgt geformuleerd,

'Beschrijf uiterlijk 31 oktober 2009 scenario's hoe en met welk elan de PGA ook in de toekomst kerk kan zijn en doe voorstellen die maken dat de financiële situatie van de PGA naar de toekomst gezond is'.

De werkgroep heeft zich georiënteerd op de huidige positie van de Protestantse Gemeente in Assen en hoe die positie er in het licht van de toekomstige ontwikkelingen uit zou moeten zien. Het bleek dat de 'ijkpunten van Robbert Warren' een goede leidraad vormen om verleden, heden en toekomst van de PGA niet alleen af te meten maar ook met het nodige elan richting te geven.

Eind oktober j.l. heeft de werkgroep een 'Tussenrapport' uitgebracht. Daarin werd met name in gegaan op de toekomstige financiële situatie van de PGA. Het onderhavige rapport is breder en diepgaander van aard en opzet.

Nota bene: Het College van Diakenen [CvD] voert een zelfstandig financieel beleid en valt daarom buiten de aan de werkgroep verstrekte opdracht. Om inzicht te krijgen in de plaats van de CvD binnen de bestuurlijke organisatie van de PGA, is wel gesproken met dit college

De Sionsgemeente, Kerkenraadscommissie op Gereformeerde Grondslag en de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten, afdeling Assen (VVP), die deel uitmaken van de

PGA, voeren een eigenstandig beleid t.a.v hun organisatie en financiën. Zij vallen daarom eveneens buiten de opdracht.

Samenstelling van de werkgroep Creatieve Denktank

De werkgroep bestaat uit:

Reinder van der Molen (voorz),	Vredeveld
Gerben Althuis,	Centrum-Witterholt
Albert Knol,	Kloosterveen
Evert Jan Stokking,	Assen-Noord
Tjeert Poelman,	De Bron
Bernie Wiegman (secr.).	Holt-Esch

De werkgroep werd op een plezierige en deskundige wijze geadviseerd door Jenneke Span en had op financieel vlak overleg met Johan Bosch, algemeen gemeenteadviseur resp. gemeenteadviseur kerkbeheer bij de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

2. WERKWIJZE

Inventarisatie

De werkgroep is begonnen met inventariseren om antwoorden te krijgen op vragen als, wat is er in de afgelopen jaren (bestuurlijk) gedaan, hoe functioneert de PGA als geheel, wat is de positie van de PGA in Assen, hoe gaan de wijken met elkaar om.

Op grond van deze inventarisatie concludeerde de werkgroep, dat er in ieder geval gesproken zou moeten worden met de gremia binnen de PGA en zo mogelijk met gemeenteleden om te ontdekken wat voor gemeente de PGA is.

Uit die gesprekken zou ook duidelijk kunnen worden of de PGA de gemeente is die de gesprekspartners zelf voor ogen hadden. Wellicht dat die gesprekken een onderstroom duidelijk zouden maken voor een nieuwe (meer) inspirerende richting van de PGA.

Consultaties

Op basis van een aantal algemene en soms specifieke vragen vonden op initiatief van de werkgroep gesprekken plaats met diverse gremia: Algemene Kerkenraad, College van Kerkrentmeesters [CvK], Ministerie van Predikanten, College van Diakenen [CvD], afvaardigingen van de wijkkerkenraden en de Jeugdraad. Tevens vond een gesprek plaats met leden van de PGA die daartoe via het Kerkblad waren uitgenodigd.

Om de kerkelijke gebouwen te leren kennen heeft de werkgroep tenminste eenmaal in elk kerkgebouw en in het kerkelijk bureau vergaderd.

Robert Warren

De werkgroep heeft naar aanleiding van de in de opdracht omschreven probleemstelling gezocht naar bouwstenen om nieuw beleid te formuleren. Zij constateerde dat een visie en missie onontbeerlijke uitgangspunten zijn om hieraan gestalte te geven.

Onderzoek op het kerkelijk erf leerde dat Robert Warren in zijn Handboek Gezonde Gemeente¹ een visie met elan heeft gepresenteerd. Het begrip gezondheid in dit boek is een vertaling van wat de Bijbel verstaat onder 'heil', namelijk heelheid, evenwicht en harmonie met God en de hele schepping.

In zijn boek lanceert hij "zeven ijkpunten voor een gezonde gemeente." Deze ijkpunten zijn aan de praktijk van gemeentezijn ontleend en spreken de werkgroep zeer aan ze werden gekozen als belangrijk hulpmiddel voor het uitvoeren van onze opdracht.

Robert Warren heeft een jarenlange ervaring in gemeenteopbouw in de Anglicaanse Kerk. Hij heeft vooral gewerkt voor verschillende diocesen in Engeland en heeft daar de oorzaken van kerkverlating en kerkgroei diepgaand onderzocht. Hij is tot de conclusie gekomen dat gemeenten van allerlei signatuur en voorgangers met allerlei karakters zomaar een periode van groei kunnen doormaken, terwijl zij daar niet mee bezig waren. Wat deze gemeenten wel typeerde was dat zij erop uit waren 'beter kerk te zijn'. Zij namen hun geloof serieus en streefden ernaar met volle inzet kerk te zijn.

Waar zit dat dan in? Volgens Warren maakt de leiderschapsstructuur niet het verschil. Waar het wel in zit is bezieling. Ten diepste moet de kerk bezield zijn door Christus en daarin een naar buiten gerichte blik hebben. Dit zijn de twee belangrijkste van de zeven ijkpunten. Gemeentes die aan deze ijkpunten voldoen blijken een toenemende vitaliteit te bezitten, met de mogelijkheid tot groei. De ijkpunten zijn kenmerken die Jezus ons voorgeleefd heeft.

Zonder te vervallen in een gemakkelijk recept of een tien-stappenplan dat succes garandeert, legt Warren de vinger bij waar het in het kerk-zijn ten diepste om gaat. Daarom is de boodschap van dit boek zo eenvoudig en bijbels. Het gaat om een

¹ R. Warren, Handboek gezonde gemeente, *Kerkvernieuwing in de praktijk*, Ekklesia, 2008

gemeente die een inspirerend geloof, een warme gemeenschap en een missionaire beweging bezit.

De zeven ijkpunten voor een gezonde gemeente zijn:

1. **Wees bezielde door het geloof.**
Mensen moeten geholpen worden om te groeien in het geloof en de kans krijgen hun geloof te delen.
2. **Richt de blik naar buiten.**
Wees niet naar binnen gericht, maar actief in de lokale gemeenschap.
3. **Ga op zoek naar wat God wil.**
Stel duidelijke doelen die gebaseerd zijn op een gevoel van goddelijke roeping. Wat zijn de visie en identiteit van de gemeente en hoe krijgen die handen en voeten?
4. **Durf de kosten van veranderingen en groei onder ogen zien en op te brengen.**
Wees niet bang voor pijnlijke keuzes. Een crisis is eerder een kans dan een breekpunt.
5. **Leef als een echte gemeenschap.**
De kerk is geen verzameling van individuen maar van broeders en zusters, van een familie. Er wordt in relaties geïnvesteerd.
6. **Maak ruimte voor allen.**
Er is plaats voor leden en nieuwkomers met verschillen in generaties, culturele of etnische achtergronden, maatschappelijke status, geestelijke, intellectuele en fysieke capaciteiten, geloofsbeleving en betrokkenheid. Die verschillen zijn winst, geen breekpunt of belemmering.
7. **Beperk het werk tot een paar bijzondere taken en doe die dan goed.**
Dit zijn taken, naast de basistaken van kerkdienst, pastoraat, diaconaat, beheer en administratie.

Herbezinning

In maart 2007 heeft de AK in het Beleidsplan 2007 – 2011, ('Naar een inspirerende en levendige(r) gemeente,') haar missie als volgt geformuleerd,

"De Protestantse Gemeente Assen maakt deel uit van de Protestantse Kerk in Nederland. Zij wil vanuit haar protestantse traditie en in alle veelkleurigheid daarvan, gestalte zijn van Gods wereldwijde kerk in de plaatselijke samenleving van Assen, in verbondenheid met andere geloofsgemeenschappen en in betrokkenheid op de noden en behoeften van de stad en haar bewoners".

Naar aanleiding van de inventarisatie, consultaties en de zeven ijkpunten van Robert Warren meent de werkgroep dat aan de door de A.K. beschreven missie de nodige dynamiek ontbreekt. Zo missen begrippen als gemeenschap, geloof, activiteiten, handelen en een bredere betrokkenheid op de wereld.

De werkgroep heeft, om de begrippen 'elan' en 'toekomst' te benadrukken zelf een visie en missie geformuleerd, en daarop haar voorstellen en aanbevelingen gebaseerd.

3. VISIE & MISSIE VOLGENS DE WERKGROEP

Visie van de werkgroep voor de PGA

De PGA wil, op basis van een geïnspireerd geloof in de God van de Bijbel, in navolging van Jezus Christus, een warme gemeenschap vormen die uit missionaire beweging deelt en uitdeelt ten goede van haar leden en van de wereld om haar heen.

Missie van de werkgroep voor de PGA

De PGA creëert als gemeenschap staande in de protestantse traditie, ter verwezenlijking van Gods koninkrijk op deze wereld, voor haar leden voorwaarden om onderling actief en naar buiten toe handelend hun geloof op een kwalitatief hoogstaande wijze vorm te geven in het belang van de gehele schepping, dichtbij en veraf.

Denkproces

In de loop van het proces van inventariseren, consulteren en herbezinning kwam de werkgroep tot de overtuiging dat de ijkpunten, **bezield door het geloof** en **een naar buitengerichte blik**, de zwaartepunten dienden te zijn voor haar aanpak. Naar de mening van de werkgroep zijn de andere vijf ijkpunten terug te leiden tot en te verbinden met deze twee ijkpunten.

Bezieling door geloof komt vooral tot uiting binnen wijkgemeentes. Aan de naar buiten gerichte blik wordt eveneens met name door die gemeentes handen en voeten gegeven. De werkgroep heeft daarom een bewuste keuze gemaakt om de wijkgemeentes de gestalte te laten zijn van de PGA in de verschillende wijken/buurtten van de stad Assen.

Het hart van het gemeente-zijn wordt gevormd door mensen die bezield zijn door geloof. De werkzaamheden van diegenen in de gemeentes die hierbij het dichtst betrokken zijn (met name predikanten en kerkelijk werkers) hebben van de werkgroep prioriteit gekregen. De financiële overzichten [zie tabel 10 en verder] zijn op de prioriteit 'bezielde mensen voor stenen' gebaseerd.

4. HUIDIGE STAND VAN ZAKEN

4.1 DE PROTESTANTSE GEMEENTE ASSEN

De PGA heeft het Beleidsplan 2007 – 2011 uitgewerkt in een plan van aanpak.

In dat plan van aanpak staan ondermeer de volgende doelen beschreven:

- Het zoveel mogelijk in stand houden van bestaande geografische wijken met een (eigen) predikant of kerkelijk werker.
- Het stimuleren van wijkoverstijgende samenwerking.
- Het verbeteren van de interne en externe communicatie.
- Het stimuleren van projecten en initiatieven die aan oecumene en contact met andere organisaties inhoud kunnen geven
- Het voorkomen van tekorten. De jaarlijkse begroting moet in principe sluitend zijn.
- Het totale volume aan predikanten/kerkelijk werkers op of onder 7fte houden.
- Het realiseren van een structurele besparing op de post gebouwen en inzet personeel van € 50.000,- per jaar.
- Het bij een kostenreductie steeds afwegen of het investeren in mensen de voorkeur verdient boven het investeren in steen
- Het door middel van Kerkbalans Nieuwe Stijl gemeenteleden nadrukkelijker wijzen op hun verantwoordelijkheid om ook financieel aan de kerk bij te dragen.
- Vormen van Naoberschap verstevigen en uitbreiden.
- Het realiseren van een Diaconaal Huis als ontmoetingsplaats in het centrum van de stad.
- Het uitvoeren van of meewerken aan diverse stedelijke activiteiten al of niet samen met andere kerken of organisaties, en zonodig financieel ondersteunen.
- Het, op het vlak van het jeugdwerk, inventariseren van de diverse wijkactiviteiten en deze waar nodig afstemmen.
- Het ontwikkelen van gezamenlijke activiteiten voor jongeren, een goed lopende PR en het opzetten van een jeugdhonk.

4.2 WIJKGEMEENTEN

De PGA is ontstaan uit de Hervormde Gemeente Assen en de Gereformeerde Kerk van Assen. De stedelijke gemeente wordt gevormd door een zestal wijkgemeentes.

wijkgemeente Holt-Esch

wijkgemeente Assen-Noord

wijkgemeente Centrum-Witterholt

wijkgemeente Vredeveld

wijkgemeente De Bron

wijkgemeente Kloosterveen

Holt-Esch heeft de Hervormde en Centrum-Witterholt de Gereformeerde signatuur. De overige wijkgemeentes zijn uit de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk (van) Assen verenigde gemeentes.

Daarnaast omvat de PGA de eerder genoemde gemeentes:

Vereniging van Vrijzinnige Protestanten Assen afdeling Assen [VVP] en
Sionsgemeente / kerkenraadscommissie op Gereformeerde grondslag.

De wijkgemeentes hanteren een eigen beleidsplan.

Zij profileren zich naast de gebruikelijke trits van vieren, leren en dienen - ofwel kerkdienst, pastoraat, diaconaat, vorming en toerusting – soms door hun kerkelijke ‘ligging’, soms door activiteiten die bijv. met nadruk gericht zijn op de burgerlijke wijk, kerkmuziek, kunst en cultuur, jeugd, ouderen, diaconale acties, invulling van de 2^e dienst.

Elke gemeente ontwikkelt een eigen Vormings- en Toerustingbeleid. In een enkel geval wordt met een andere gemeente samengewerkt. De programma's worden, op een enkele uitzondering na, niet op elkaar afgestemd. De laatste jaren verschijnt in september een brochure, als bijlage bij het Kerkblad, waarin de programma's van de gemeentes zijn opgenomen.

De interne organisatie en het PR-beleid zijn per wijkgemeente verschillend. Wijkgemeenten worden gestimuleerd [Zie beleidsplan 2007-2011] om zich te profileren.

Overzicht van doop- en belijdende leden

Wijkgemeente	jaar	doopleden	Belijdende leden	Overige leden	totaal	Pastorale eenheden
Holt Esch	2004	484	761	155	1400	856
	2006	501	774	170	1445	872
	2009	442	777	162	1381	840
Centr W.H	2004	186	488	27	701	424
	2006	193	487	22	702	418
	2009	162	438	12	612	368
Vredeveld	2004	379	649	271	1299	843
	2006	374	632	201	1207	809
	2009	356	574	155	1085	730
De Bron	2004	613	1057	222	1892	1211
	2006	576	1016	150	1742	1145
	2009	510	937	122	1569	1074
Assen Noord	2004	1296	1167	340	2803	1303
	2006	1247	1114	215	2576	1220
	2009	1009	1010	172	2191	1074
Kloosterveen	2004	407	276	115	798	359
	2006	504	340	91	935	413
	2009	575	397	98	1070	481
P G ASSEN	2004	3365	4398	1130	8893	4996
	2006	3395	4363	849	8607	4877
	2009	3054	4133	721	7908	4567

tabel 1

De (wijk)gemeentegrenzen zijn geperforeerd: een aantal leden is actief / betrokken bij een andere gemeente. Soms laten zij zich naar die gemeente overschrijven, soms niet.

Het **gemiddelde kerkdienst-bezoek** in de zes wijkkerken tussen **3 december 2006** en **25 november 2007** is

	Jozefkerk	Zuiderkerk	Adventskerk	De Bron	Opstandingskerk	Het Krijt
Gemiddeld bezoek	377	153	164	196	265	138
Aantal bijzondere Diensten	16	3	4	1	2	-
Gemiddelde bijz. diensten	320	144	212	200	255	-

tabel 2

Kerkgebouwen worden overigens niet alleen voor de zondagse kerkdiensten gebruikt. Daar vinden, door de week, ook andere activiteiten plaats zoals vergaderingen, activiteiten Vorming en Toerusting, kringen, repetities, vespers, stiltemomenten, startdagen, vrijwilligersmiddagen, uitvaarten, huwelijksbevestigingen e.d.

Gebruik kerkgebouwen buiten de erediensten *)

	Jozefkerk		Zuiderkerk		De Bron		Adventskerk		Opstandingskerk		Het Krijt	
	k. a.	ext.	k.a.	ext.	k.a.	ext.	k.a.	ext.	k.a.	ext.	k.a.	ext.
Totaal	49	3	38	-	36	27	29	-	57	8	-	-
Per week	4,9	0,3	3,8	-	3,6	2,7	2,9	-	5,7	0,8	-	-

tabel 3

*) de tabel bestrijkt de weken 9 t/ m 18, 2009;

k.a. = kerkelijke activiteit

ext. = externe factuur, verhuur derden.

4.2.1 Hervormde Wijkgemeente Holt-Esch

Het karakter van Holt-Esch kan worden omschreven als 'open-confessioneel', wat behalve gematigd-confessioneel ook wil betekenen: met name een thuis bieden aan gemeenteleden die hechten aan een binding met de belijdenis van het voorgeslacht; tegelijk staat zij open voor gemeenteleden die een andere visie zijn toegedaan.

In alle ochtendiensten wordt een klassiek-hervormde liturgie aangehouden. De wijkkerkenraad wil de kinderen van de wijkgemeente doen opgroeien in het Christelijk geloof, bevorderen dat zij de Here Jezus leren kennen als hun persoonlijke Heiland, en kennis laten nemen van en deel laten krijgen aan het belijden en de gebruiken van de Kerk.

Middelen daartoe zijn (naar oplopende leeftijd): kindernevendienst, kinderdiensten, kinderkerstfeest en vrijdagavondclub; huiscatechese, tienerdienst en soos; jongerenkring, belijdeniskring'.

Ook wordt er veel aandacht besteed aan bijbel- en gesprekskringen, catechese voor volwassenen en de Alpha cursus. Ter ondersteuning van de zondagse eredienst is er het 'Jozefkoor.'

Binnen de wijkgemeente zijn een fietsclub, een nordicwalkingclub en een motorrijdersclub actief.

De diaconie zorgt samen met de Nederlands Gereformeerde Kerk [NGK] iedere veertien dagen, in de Open Hof, voor een maaltijd voor mensen die dat nodig hebben.

4.2.2. Protestantse Wijkgemeente Centrum-Witterholt

Er wordt sterk de nadruk gelegd op verandering. De weg is ingeslagen om van een traditioneel sterk op pastoraat gerichte structuur naar een meer participatieve gemeente met een grotere betrokkenheid en verantwoordelijkheid van gemeenteleden te gaan. De activiteiten dienen niet alleen intern gericht te zijn, op de eigen wijk, maar ook georiënteerd op de omgeving en ontwikkelingen die zich in het Centrum van Assen voordoen; ook richting niet-kerkelijken en niet-kerkelijke organisaties.

Een wijkgemeente van doeners en in mindere mate een sterk cognitieve of intellectuele club. CW is ook een wijk waar nieuwe initiatieven kansen krijgen. Leden van onze wijkgemeente stonden aan de wieg van de kerkdiensten in het WZA, de roze viering, de Taize-diensten

Een ander speerpunt is het ruimte scheppen voor iedereen, inclusief in plaats van exclusief denken. Doelen daarbij zijn: gastvrijheid, zich inspannen om nieuwkomers op te nemen in het gemeentelven, jongvolwassenen, jongeren, kinderen helpen om erbij te horen, een eigen bijdrage te leveren en te worden gevoed in hun geloof. Zoekers worden aangemoedigd om het geloof in Christus te verkennen en te ervaren.

4.2.3. Protestantse Wijkgemeente Vredeveld

De wijkgemeente Vredeveld wil de verhalen van God met mensen en mensen met God handen en voeten geven. Ze hanteert het motto: Van binnen naar buiten en wil daarmee midden in buurt - inclusief GGZ Drenthe en Vanboeijen - en stad staan. Er wordt ingezet op diversiteit van mensen, op liturgische vormgeving, kerkmuziek, kunst en cultuur en op in de burgerlijke wijk of stad plaatsvindende activiteiten zoals het jaarlijkse wijkfeest, de Drentse Rijwielvierdaagse en de Open Monumentendag. Een aantal bewoners van GGZ, waarvan sommigen per rolstoel, bezoekt wekelijks de kerkdienst. De pastores van GGZ gaan zes maal per jaar in een kerkdienst voor.

Een ouderling is speciaal betrokken bij de in de wijk wonende mensen met een verstandelijke beperking.

De wijkgemeente Vredeveld kent een organisatie-model, bestaande uit werkvelden: pastoraat, diaconaat, vieren, leren en communicatie, kerk in omgeving en beheer. Daarbinnen zijn een aantal werkgroepen of personen werkzaam die structureel of eenmalig delen 'kerkenwerk' organiseren.

Wergroepen/activiteiten die er uitspringen zijn o.m.:

- Kerkmuziek en liturgie: zet de projectcantorijen op, organiseert cantatediensten en muzikale zondagmiddagvespers
- ABC: de Asser Bach Cantatagroep/koor en orkest vindt onderdak in de Adventskerk; zij voert vier keer per jaar in een dienst een cantate van (met name) J.S. Bach uit
- Bezoekactie: een groep vrijwilligers bezoekt twee keer per jaar een deel van de ingeschreven kerkleden (kerkelijk actief of niet) met als enige vraag: 'Hoe gaat het met u?'
- Contactnetwerk: een groep gemeenteleden bezoekt regelmatig enkele oudere gemeenteleden
- Ouderenwerk: ontwikkelt een eigen programma voor ouderen in wijk en buurt
- Uitvaartbegeleiders: gemeenteleden die een training uitvaartbegeleiding hebben gedaan, treden op wanneer de predikant verhinderd is of de nabestaanden geen behoefte aan een predikant hebben.
- Wereldwinkel Jeugdfiliaal: jongeren kopen zelf bij de Wereldwinkel in en verkopen de producten na de kerkdienst
- Kerk en Theater: organiseert elk jaar een theaterstuk en een cultureel café.
- Kerk en Kunst: organiseert in de Adventskerk elk jaar drie/vier exposities van beeldende kunstenaars
- PR: De werkgroep PR ontwikkelt o.m. op basis van een eigen huisstijl brochures en affiches voor de verschillende activiteiten.

4.2.4. Protestantse Wijkgemeente De Bron

De pluriforme wijkgemeente De Bron bestaat uit gelovigen met uiteenlopende geloofsopvattingen, er is plaats voor iedereen. De wijkgemeente vormt een levendige en open gemeenschap waarin mensen oog hebben voor elkaar, voor de stadswijk en voor de snelle ontwikkelingen in onze (wereld)samenleving. De eredienst staat centraal als plek van viering, lering en bemoediging. Mensen ontmoeten elkaar en Christus en luisteren naar Gods woord. Als kerk in de stad is de gemeente verbonden met de wijk door het kerkgebouw De Bron. De gemeente is een open kerkgemeenschap die plaats biedt aan ieder die dat wil om te ontdekken wat geloven betekent en wat Gods woord inhoudt. Daarom is het geloofsgesprek over wat mensen beweegt van groot belang. Belangrijke werkwoorden zijn: omzien naar elkaar, elkaar stimuleren en dienstbaar zijn binnen kerk en samenleving. Op dit moment is er een beleidsplancommissie actief, die opdracht van de Kerkenraad heeft gekregen om de missie van de wijkgemeente vorm te geven in een praktisch beleidsplan. Dit proces zal medio maart 2010 voltooid zijn. De wijkgemeente kent verder betrokken gemeenteleden die graag invulling geven aan de eredienst of activiteiten organiseren. Zo kent De Bron een eigen kerkkoor (De Bronzangers) die periodiek een invulling geven aan de Eredienst. Ook is er een actieve werkgroep liturgische schikking, die bijvoorbeeld tijdens Advent het thema in de Eredienst kan verbeelden in een prachtige bloemschikking. Binnen De Bron is ook een beraadsgroep jeugd- en jongerenwerk actief. Deze groep organiseert activiteiten van de kindernevendienst tot aan de jeugdkerk. Sinds kort heeft De Bron ook een commissie cultuur en educatie. Deze commissie heeft als doel om activiteiten te organiseren voor een brede doelgroep, om zo *handen en voeten* te geven aan de kerk in de buurt. Tenslotte wordt er een keer in de twee maand de activiteit samen eten in De Bron georganiseerd voor gemeenteleden en mensen in de wijk.

4.2.5. Protestantse Wijkgemeente Assen-Noord

De Opstandingskerk heeft gemeenteleden die wonen in twee Asser wijken, Marsdijk en Peelo. De wijkgemeente Assen-Noord wil een open gemeente zijn, waarin iedereen welkom is, die met respect voor anderen, gezamenlijk gemeente wil zijn. Assen-Noord is een moderne, actieve gemeente waar veel gebeurt en mogelijkheden worden geboden om op verschillende manieren vorm te geven aan geloofsbeleving.

Gemeente zijn wil zeggen: vanuit de christelijke traditie op moderne wijze werken aan vrede en gerechtigheid. Hierbij is de Bijbelse boodschap leidraad en zijn de zondagse vieringen een centraal moment van vieren, bezinnen en ontmoeten.

De gemeente is pluriform voor wat betreft de christelijke achtergronden en opvattingen over geloof en gemeente.

Ze is een actieve, dynamische gemeente waar op basis van gezamenlijke creativiteit vaak verrassende initiatieven ontstaan. De pluriformiteit wordt gezien als waardevol: juist in het erkennen en bespreken van verschillen kan verdieping in geloof plaatsvinden. Er wordt getracht om aan te sluiten bij de verschillen in geloofsbeleving door een gevarieerd aanbod van activiteiten die uiteenlopen van leerhuis tot gemeente-groiegroepen, van gebedsgroep tot "samen eten". Er is aandacht voor de relatie tussen de Kerk en de Wereld in gespreksgroepen, zoals bij het intercultureel Bijbellezen. De diaconie werkt o.a. samen met de Stichting Present om daadwerkelijk steun te verlenen aan mensen die dit nodig hebben.

Voor de jeugd is er een uitgebreid aanbod. Er vindt belijdenis catechisatie plaats, er is clubwerk en er bestaat voor de jeugd de mogelijkheid om "anders dan anders"-vieringen te houden.

Voor ouderen is aandacht via het Senioren pastoraat.

Er wordt geprobeerd aan een ieder die daaraan behoefte heeft aandacht te besteden.

Daarvoor is een wijkgerichte structuur opgebouwd waarbij er minimaal 2 contactmomenten per jaar zijn met alle (bekende) adressen.

4.2.6 Protestantse Wijkgemeente Kloosterveen

De wijkgemeente Kloosterveen heeft de volgende missie geformuleerd:

In relatie met God, met elkaar en met de wereld om ons heen meebouwen aan een leefbaar Kloosterveen voor iedereen.

In de wijkgemeente vinden de kerkdiensten nu nog plaats in een gymzaal van de Brede School. In de toekomst zal de gymzaal vervuld worden voor een ruimte in Kloosterveste. In dit opzicht bouwt de wijkgemeente mee in Kloosterveen.

Door de huidige huisvesting ervaren veel gemeenteleden de diensten als laagdrempelig, maar ook vrijblijvend. Wel biedt de huidige zaal volop mogelijkheden voor verschillende bijeenkomsten. Maar er kleven ook nadelen aan de huidige huisvesting. Naast de bewerkelijkheid van het elke zondag klaarzetten van stoelen, piano, liturgisch deel, etc. zijn er veel gemeenteleden die het gebouw niet als 'hun' kerkgebouw in de wijk ervaren. En, de ruimte is niet herkenbaar als kerkgebouw van de PGA in deze wijk.

De wijze van huisvesten karakteriseert tot op zeker hoogte ook de wijkgemeente. Er is de nodige inbreng in de kerkdienst vanuit de gemeente door voorlezers, muziekgroep of koor, pianist, oppasdienst. Daarbij is er ruimte voor initiatieven, voorbeelden hiervan zijn: Musicals, Praisediensten, gezamenlijke Kerstavondviering met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt Kloosterveen (op het schoolplein), school en kerk diensten, acties ten behoeve van een groep jongeren voor World Servants, startweekend.

De gemeente is relatief jong, hoog opgeleid en verbaal vaardig. Daarbij ontwikkelt de gemeente zich ook nog door de instroom van nieuwe leden door nieuwbouw in de wijk.

4.3 ORGANISATIE VAN DE PGA; bestuurlijk en personeel

Bestuurlijk

Kerkordelijk zijn de wijkkerkenraden de eigenlijke kerkenraden zoals de wijkgemeenten de eigenlijke gemeenten zijn. Aan de wijkkerkenraden zijn de zorg voor de dienst van Woord en sacramenten, catechese en geestelijke vorming, diaconaat en missionair werk, pastoraat en opzicht, oecumene en classicale zaken opgedragen.

De AK behartigt een aantal taken die voor de wijkgemeenten als geheel, dus voor de PGA, van belang zijn. Het gaat hier met name om de vermogensrechtelijke

aangelegenheden zoals de financiën, gebouwen en andere bezittingen. De AK draagt de verantwoordelijkheid voor de traktementen en vergoedingen van de predikanten. Zij heeft een coördinerende taak voor de samenhang in het beleid van de wijkkerkenraden en kan daarin alleen bindende besluiten nemen als er met de wijkkerkenraden overeenstemming is bereikt.

De AK heeft de zorg voor het samenstellen en uitbrengen van het Kerkblad opgedragen aan de redactieraad terwijl zij de zorg voor coördinatie en stimulering van gezamenlijke jeugdactiviteiten heeft opgedragen aan de Jeugdraad.

De beheerstaken worden behartigd door het College van Kerkrentmeesters (CvK) en de diaconale zaken, door het College van Diakenen (CvD). Die beide colleges worden gevormd door ouderling-kerkrentmeesters resp. diakenen uit de wijkkerkenraden. De begrotingen en jaarrekeningen worden door de AK vastgesteld.

De nadere verdeling van taken en bevoegdheden tussen de AK, CvK, CvD en de wijkgemeenten is vastgelegd in de zg. Plaatselijke Regeling.

De AK wordt gevormd door ambtsdragers die zijn aangewezen (niet afgevaardigd) door de wijkkerkenraden. Ze bestaat uit minimaal 10 leden: 2 predikanten, 3 ouderlingen, 2 kerkrentmeesters en 3 diakenen. Op dit moment telt ze 12 leden.

De AK heeft de volgende ambtsdragers met een bepaalde opdracht: de preses, de scribe en de voorzitters van CvK en CvD. Zij fungeren als boventallig.

Een ambtsdrager van de Sionsgemeente en van de VVP nemen als adviseur aan de A.K.-vergaderingen deel. Evenzo de directeur van het Kerkelijk Bureau, een medewerker van dat bureau als notulist en een verslaggever van het Kerkblad.

De vergaderingen van de AK zijn openbaar tenzij zij besluit een zaak in beslotenheid te behandelen.

Predikanten en kerkelijk (mede)werkers

Uitvoering van veel dagelijkse werkzaamheden gebeurt op het kerkelijk bureau o.a. wat betreft ledenadministratie, administratie en incasso kerkbalans / kerkelijke bijdragen en kopiëren.

Binnen de wijkgemeentes zijn een of twee, al dan niet parttime, eigen

predikanten / kerkelijk werkers werkzaam zoals blijkt uit de volgende tabel

	Holt-Esch	Centrum Witterholt	De Bron	Vredenveld	Assen Noord	Kloosterveen	Jeugd-Werk	Ouderen pastor	Diac. Consul ent *)	Totaal
predikant	1	0,5	1,8	0,8	2	1	0,2	0,4		7,7
Kerkelijk werker				0,2					0,25	0,2 + 0,25 *)

tabel 4 *) Ten tijde van het opstellen van het rapport was er ten gunste van het diaconaat 0,25 fte werkzaam. Deze diaconaal consulent (in dienst van de CvD) heeft per 01-01-2010 zijn functie neergelegd.

De juridische positie van predikanten verschilt met die van de overige in de PGA beroepshalve werkzame medewerkers (kerkelijk werkers, kerkmusici, koster/beheerders en functionarissen van het kerkelijk Bureau)

De predikanten zijn verbonden aan een wijkgemeente, tenzij anders overeengekomen is en de predikant wijkoverstijgend werkt. Een predikant heeft de vrijheid van het ambt als dienaar des Woords. Hij/zij is als ambtsdrager lid van de wijkkerkenraad (en eventueel van de AK). De predikant is niet ondergeschikt aan de kerkenraad of de gemeente. Wat betreft de rechtspositie vallen de predikanten onder de generale regeling van predikantstraktementen en -pensioenen.

Kerkelijk werkers worden benoemd door of vanwege de AK en worden aangesteld door het CvK of door het CvD. Dit geldt eveneens voor kerkelijk medewerkers (voor facilitaire en ondersteunende zaken). Kerkelijk (mede)werkers kunnen in de gemeente waaraan zij

verbonden zijn geen kerkelijk ambt bekleden en geen lid zijn van het CvK, c.q. CvD. De (wijk)kerkenraad kan besluiten om een kerkelijk werker als adviseur de vergaderingen bij te laten wonen.

De predikanten/voorgangers, ook van de Sionsgemeente en de VVP, overleggen met een zekere regelmaat in het "Ministerie van predikanten". Dat is voor hen de plek waar zij hun verantwoordelijkheid voor het stedelijk beleid inhoud en vorm geven. Het Ministerie heeft overigens geen kerkordelijke status

Er zijn verder een 0,4 fte ouderenpastor (voor de verzorgingshuizen Wijde Blik, Slingeborg, Boshof en Arendhorst), 0,2 fte kerkelijk werker (Vredeveld) en tot 1 januari 2010) een 0,25 fte diaconaal werker. Ds. Van de Peppel, een van de beide predikanten van "De Bron" is voor 20% werkzaam t.b.v. het algemeen jeugdwerk. Indien de predikant / kerkelijk werker niet in de eigen kerkdienst voorgaat wordt doorgaans een voorganger van buiten Assen uitgenodigd om de dienst te leiden. Slechts in enkele gevallen wordt een andere PGA- predikant gevraagd.

Kerkgebouwen

De wijkgemeentes beschikken over een eigen kerkgebouw dat bij de PGA in eigendom is dan wel van derden wordt gehuurd. In die kerkgebouwen zijn, naast vrijwilligers, voor rekening van de PGA kosters / beheerders werkzaam. Zie onderstaande tabel die de situatie per 1 augustus 2009 weergeeft:

Wijkgemeente	kerkgebouw	Eigendom/huur	Koster/beheerder *)
Holt Esch	Jozefkerk	Eigendom	2
Centr. Witterholt	Zuiderkerk	Eigendom	1
Vredeveld	Adventskerk	Huur	1
De Bron	De Bron	Eigendom	1
Assen Noord	Opstandingskerk	Eigendom	1
Kloosterveen	Het krijt	Huur	1

tabel 5

*) De kosters/beheerders zijn aangesteld met een basiscontract, extra uren voor bijzondere diensten worden apart uitbetaald.

De orgels in de Jozefkerk, Zuiderkerk, Opstandingskerk, De Bron en Adventskerk worden tijdens de diensten bespeeld door organisten die een vast contract hebben met PGA of per invalbeurt betaald worden. Hetzelfde geldt voor de piano's/pianisten.

Samenwerking naar buiten

De PGA werkt in beperkte mate samen met andere kerken en instellingen zoals in de Asser Werkgemeenschap van Kerken en het Levensbeschouwelijk Platform Assen, en in ruimere mate - via de diaconie - in het Open Huis van de Kerken en Budget Support. Het bestuur van het Oecumenisch leerhuis wordt op persoonlijke titel gevormd door leden van de RK Parochie en de PGA. Ds. Busschers vertegenwoordigt het Ministerie.

Vrijwilligers

Last but not least: zoals wordt bevestigd door recent onderzoek van het CBS zijn in de kerk veel vrijwilligers werkzaam. Dat is binnen de PGA niet anders. In totaal gaat het om vele honderden. Zij zijn ambtsdrager of anderszins vrijwilliger.

4.4. FINANCIËLE POSITIE VAN DE PGA

4.4.1 Samenvatting jaarrekeningen 2005 / 2008

	2005	2006	2007	2008
Exploitatierekening				
A. Netto bijdragen gemeenteleden	835.373	827.485	844.197	884.708
B. Vermogensopbrengsten	83.919	86.290	92.559	64.264
C. Totaal baten	919.292	913.775	936.756	948.972
D. Wijkpredikanten en organisten	-616.309	-582.962	-530.865	-606.616
E. Wijkkas en algemene kosten	-42.943	-41.516	-45.224	-45.032
F. Subtotaal	260.040	289.297	360.667	297.324
G. Kosten kerkgebouwen incl. verhuur	-89.768	-65.332	-88.233	-99.707
H. Beherend personeel	-108.684	-116.318	-116.105	-128.476
J. Subtotaal	61.588	107.647	156.329	69.141
K. Kosten kerkelijk bureau	-67.004	-74.728	-77.859	-72.856
L. Subtotaal	-5.416	32.919	78.470	-3.715
M. Kosten en opbrengsten pastorieën	11.455	8.472	-7.536	3.400
N. Saldo baten en lasten	6.039	41.391	70.934	-315
Incidentele dotatie onderhoud 2008	0	0	0	-141.137
Incidenteel beleggingsverlies 2008	0	0	0	-90.000
Resultaat	6.039	41.391	70.934	-231.452

tabel 6

In bovenstaande tabel zijn de baten en lasten samengevat in een alternatieve vorm. Bovenaan staan de netto opbrengsten van gemeenteleden (na afdracht quota) en de vermogensopbrengsten. Vervolgens is een rangorde in de kosten aangebracht. Eerst worden de kosten afgetrokken die het belangrijkste zijn voor het "gemeente-zijn": wijkpredikanten en wijkkas. Dit leidt tot subtotaal F. Een kerkelijke gemeente heeft echter ook een ruimte nodig om samen te komen. Na aftrek van de kosten van de kerkgebouwen (G) en het beherend personeel (H) resteert subtotaal J. Hierna volgen de kosten van het kerkelijk bureau en de pastorieën. Tenslotte was in de jaarrekening van 2008 sprake van incidentele lasten als gevolg van een beleggingsverlies (€ 90.000) en een additionele toevoeging aan de voorziening voor groot onderhoud (€ 141.137). De inkomsten onder A worden grotendeels verkregen uit vrijwillige bijdragen via de Actie Kerkbalans, aangevuld met collectes en giften, minus de af te dragen kerkelijke quota.

Dat geefgedrag vertoont het volgende beeld:

Kerkbalans 2007 t/m 2009

	2007	2008	2009 (toezegging)	Stijging v.a.2007
Kerk	€ 793.762,-	€ 800.505,-	€ 803.143,-	+ 1,2 %
Diaconie - verweg	€ 117.215,-	€ 121.697,-	€ 118.833,-	+ 1,4 %
Diaconie - dicht bij	€ 88.094,-	€ 86.094,-	€ 90.036,-	+ 2,2 %

tabel 7

Het vermogen – inclusief de stille reserves - van de PGA wordt samengevat in de volgende tabel:

	2005	2006	2007	2008
Samenstelling vermogen				
Boekwaarde gebouwen	271.850	344.792	315.121	285.451
Inventaris	10	10	10	10
Beleggingen	1.222.810	1.958.390	2.464.625	1.778.532
Liquide middelen	1.125.357	436.661	125.839	254.147
Vorraden	518	517	107	1.390
Vorderingen	79.304	44.828	48.952	60.693
Vorzieningen onderhoud gebouwen	-783.158	-805.003	-879.679	-532.423
Vorzieningen onderhoud inventaris	-76.262	-76.262	-66.759	-38.221
Kortlopende schulden en collectebonnen	-77.758	-100.534	-141.802	-226.260
Vermogen volgens jaarrekening	1.762.671	1.803.399	1.866.414	1.583.319
Stille reserve pastorieën en k.bureau				<u>1.181.549</u>
Vermogen inclusief stille reserves				<u>2.764.868</u>

tabel 8

De PGA heeft per saldo een aanzienlijk positief vermogen, vooral als de stille reserve zichtbaar wordt gemaakt. De samenstelling van de stille reserve wordt zichtbaar in het volgende overzicht:

Tabel gebouwen (ultimo 2008)	WOZ waarde	boekwaarde	stille reserve	voorziening	lasten 2008
Jozefkerk	nvt	8.354	pm	11.212	-41.239
Zuiderkerk	nvt	1	pm	192.315	-40.281
De Bron	nvt	1	pm	45.220	-104
Opstandingskerk	nvt	1	pm	97.486	-12.186
Adventskerk (gehuurd)	nvt	nvt	nvt	nvt	-6.094
Het Krijt (Kloosterveen, gehuurd)	nvt	nvt	nvt	nvt	-4.623
Kerkelijk bureau (2/3 eigendom)	237.000	212.360	24.640	86.850	-19.426
Subtotaal kerkelijke gebouwen	237.000	220.717	16.283	433.083	-123.953
Pastorie De Gaarde	315.000	59.514	255.486		
Pastorie ML Kingweg	295.000	1.740	293.260		
Pastorie Plataanweg	330.000	1.740	328.260		
Pastorie Zevensterstraat	290.000	1.740	288.260		
Pastorieën ongespecificeerd				99.340	3.400
Gebouwen	<u>1.467.000</u>	<u>285.451</u>	<u>1.181.549</u>	<u>532.423</u>	<u>-120.553</u>

tabel 9

De stille reserve is berekend als de WOZ waarde minus de boekwaarde. De kolom "voorziening" betreft bij de kerkgebouwen de som van de verwachte uitgaven voor groot onderhoud bij ongewijzigd beleid in de periode 2009 t/m 2018. De voorziening voor de pastorieën (€ 99.340) is de helft van de verwachte uitgaven voor groot onderhoud in de periode t/m 2018.

4.4.2 Meerjarenraming

Het CvK heeft in het voorjaar van 2009 een meerjarenraming bij ongewijzigd beleid opgesteld. Deze meerjarenraming kan als volgt worden samengevat:

Meerjarenraming CvK	raming 2009	raming 2010	raming 2012	raming 2014	raming 2016	raming 2018
Exploitatierkening						
A. Netto bijdragen gemeenteleden	870.850	869.787	867.597	865.318	862.947	860.481
B. Vermogensopbrengsten	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000
C. Totaal baten	956.850	955.787	953.597	951.318	948.947	946.481
D. Wijkpredikanten en organisten	-668.525	-706.858	-736.523	-732.746	-779.517	-829.026
E. Wijkkas en algemene kosten	-45.770	-46.060	-46.658	-47.279	-47.926	-48.599
F. Subtotaal	242.555	202.869	170.416	171.293	121.504	68.856
G. Kosten kerkgebouwen incl. verhuur	-100.080	-106.601	-109.201	-111.907	-114.722	-117.650
H. Beherend personeel	-118.850	-121.227	-126.125	-131.220	-136.521	-142.037
J. Subtotaal	23.625	-24.959	-64.910	-71.835	-129.739	-190.831
K. Kosten kerkelijk bureau	-82.700	-84.401	-85.894	-87.448	-89.064	-90.745
L. Subtotaal	-59.075	-109.360	-150.804	-159.282	-218.803	-281.576
M. Kosten en opbrengsten pastorieën	8.485	14.163	15.111	16.099	26.450	27.518
N. Saldo baten en lasten	-50.590	-95.197	-135.693	-143.183	-192.353	-254.058

tabel 10

De jaren 2011, 2013, 2015 en 2017 zijn hier weggelaten. Zie voor de complete tabel 12, blz. 35. Deze meerjarenbegroting laat een structureel tekort zien, olopend in 2018 tot € 254.058 per jaar. Hierbij is uitgegaan van een jaarlijkse terugloop van het aantal leden met 2% die financieel wordt gecompenseerd door een 2% hogere bijdrage per lid. Per saldo blijven in de overzicht de inkomsten ongeveer gelijk en stijgen de uitgaven. De AK heeft in november 2006 besloten tot een bezuinigingsdoelstelling op personeel en gebouwen van € 50.000 per jaar. Deze doelstelling is tot dusver niet gerealiseerd.

4.4.3. Rapport gebouwencommissie

In september 2007 heeft een door de AK ingestelde commissie het rapport 'De Kerk in het Midden' uitgebracht.

De 'gebouwencommissie' had tot taak, "behulpzaam te zijn om een draagvlak te creëren voor beslissingen, om te komen tot een aanzienlijke besparing op de post gebouwen [...] in de orde van grootte van 50.000 euro per 2008 [...]"

In het rapport komen alleen de Zuiderkerk en de Jozefkerk aan de orde.

De werkgroep verwijst naar de conclusies van de gebouwencommissie.

De conclusies luiden kortgezegd a) stoot beherend personeel af; b) reductie van kosten en inkomstenvermeerdering leveren jaarlijks geen € 50.000 op; c) stoot een gebouw af.

5. ANALYSE

De werkgroep heeft de gang van zaken binnen de PGA geanalyseerd aan de hand van de door haar opgestelde visie en missie voor de PGA en de zeven ijkpunten van Robert Warren. Een voorlopige analyse van de werkgroep was het uitgangspunt van de gesprekken met de gremia. Dit te samen heeft geleid tot onderstaande analyse.

- 1) De financiële situatie van de PGA is op dit moment nog gezond. Om de financiën gezond te houden zijn maatregelen van financiële en organisatorische aard nodig.
- 2) Na de fusie tussen de Gereformeerde Kerk Assen en de Hervormde Gemeente Assen is er niet altijd bestuurlijke slagkracht ontwikkeld. Hierdoor zijn belangrijke beslissingen niet genomen of vooruit geschoven.
- 3) Er wordt bij vaststelling van beleid sterk gefocust op bezoek(ers) van kerkdiensten.
- 4) De betrokkenheid van gemeenteleden varieert van sterk actief tot afzijdig passief. Veel gemeenteleden zijn inactief.
- 5) Er wordt tussen de wijkgemeenten onderling en met andere kerkgenootschappen weinig samengewerkt.
- 6) De PGA en de wijkgemeenten zijn veelal naar binnen gericht.
- 7) De communicatie en Public Relations naar de leden van de PGA en naar 'buiten' is in brede zin, in het bijzonder op het vlak van beleid en financiën onvoldoende.
- 8) De organisatie van de AK leunt sterk op voor 'eigen parochie' opkomende vertegenwoordigers ('aangewezenen') van wijkkerkenraden i.p.v. voldoende bestuurlijk gekwalificeerde vrijwilligers.
- 9) De predikanten werken ad hoc competentiegericht en wijkoverstijgend.
- 10) Er bestaat in de investeringen (qua menskracht en voorzieningen) een onbalans tussen jongeren, de middengroep en oudere leden, dit ten voordele van de ouderen.
- 11) De vergrijzing zet zich ook binnen de PGA voort. Dat leidt binnen afzienbare tijd tot afname van (ook het actieve) ledenbestand en financieel meest bijdragende gemeenteleden.
- 12) Binnen de PGA ontbreken een kerkmuzikaal beleid en goed overleg met kerkmusici.

5.1 Consultatie met diverse gremia en gemeenteleden.

Op initiatief van de werkgroep hebben er gesprekken plaatsgevonden met verschillende groepen in de kerk. De werkgroep heeft voor deze werkvorm gekozen om zoveel mogelijk input en draagvlak te krijgen voor het ontwikkelen van aanbevelingen voor de Algemene Kerkenraad.

Om een beeld te schetsen van de uitkomsten van deze gesprekken heeft de werkgroep, zonder eigen inkleuring of mening, deze op hoofdlijnen weergegeven.

Algemene kerkenraad (AK)

Er moet volgens de aanwezigen geïnvesteerd worden in elke doelgroep. Daarbij is de jeugd en de middengroep wel belangrijk, zij hebben immers de toekomst. Over het algemeen zijn de reacties erg verschillend ten aanzien het kiezen voor doelgroepen. Men wil/kan geen keuzes maken.

Wijkoverstijgende activiteiten zijn steeds meer in opkomst. Volgens de aanwezigen moeten die op een aantal vlakken nog meer gestimuleerd worden. Maar het gaat ieder geval beter dan vijf jaar geleden. Ook het competentiegericht werken van de predikanten is de laatste tijd toegenomen. Predikanten zijn kerkordelijk wel gebonden aan de wijkgemeente, maar bij nieuwe aanstellingen kan wellicht het functiedocument hierop worden ingericht zoals bij de ds. Van de Peppel (20% jeugdpredikant).

Het profileren van wijkgemeente moet van onderaf komen. Wijkgrenzen moeten open blijven voor wie de voorkeur geeft aan een andere wijkgemeente.

Om een gezonde financiële huishouding te kunnen voeren worden de volgende voorstellen gedaan: niet snijden in personeel, bekijk of het vermogen aangewend kan worden om te investeren in de toekomst, ga meer werken met vrijwilligers in plaats van (betaalde) kosters, betrokkenheid geeft ook financiële betrokkenheid, stel een meerjaren-verdeelmodel in en communiceer financiële zaken meer wijkgericht.

De kerk zou zich nog beter naar buiten kunnen profileren door Assen breed aan te haken bij activiteiten zoals: de Vuelta en de Midnight Walk.

De kerk is geen bedrijf en moet ook niet als een bedrijf aangestuurd worden.

College van Kerkrentmeesters (CvK)

Het CvK is een open organisatie. Er is een brede communicatie met alle wijken, AK en predikanten. Het komende jaren wil het CvK meer bekendheid geven aan het financiële beleid van de PGA. Hier is de laatste tijd al een slag geslagen. Denk hierbij aan Kerkbalans Nieuwe Stijl.

De Kerkgebouwen worden momenteel efficiënter gebruikt. Activiteiten worden geconcentreerd over enkele gebouwen.

Het CvK geeft aan dat er op dit moment grote gaten vallen in de begroting. Volgens het CvK moet de kerk anders georganiseerd worden. Het CvK is zelf ook druk doende om maatregelen hiervoor te initiëren. Zo wil het CvK actie ondernemen ten aanzien van de nul-betalers, rouw- en trouwdiensten, nieuwe financiële opbouw per wijkgemeente en ten slotte wil zij kijken naar de mogelijkheden om steun en autonomie van de predikanten los te laten.

De situatie in Kloosterveen rondom huisvesting is volgens het CvK een zaak die ligt bij de wijkgemeente en de AK. De voorkeur van het CvK gaat naar huren in plaats van het aankopen van een kerkgebouw.

Het CvK wil in 2010 geen grote financiële zaken oppakken, maar dat jaar gebruiken om een verdere koers uit te zetten.

Voor een nieuwe aanpak bestaan geen taboes.

Afgevaardigden van de wijkgemeenten Kloosterveen, Vredeveld en Centrum-Witterholt

De huidige kerkelijke organisatie wordt niet als transparant ervaren. Het herstructureren naar portefeuilles wordt aangemoedigd. Men geeft echter wel aan dat het lastig gaat worden om gekwalificeerde mensen te vinden. Deze structuur zal het bovenwijkse denken stimuleren. Dit is goed voor de besluitvorming.

De kerk is volgens de aanwezigen nauwelijks in beeld voor buitenstaanders. Hier moet meer aandacht aan geschonken worden. Dit kan bijvoorbeeld door aan te sluiten bij activiteiten die in Assen plaatsvinden. Dat geeft betekenis aan de missionaire opdracht. Tevens zou de kerk ook moeten inspelen op spiritualiteit. Spiritualiteit is een trend. Om meer aansluiting te hebben met de buitenactiviteiten moet er meer projectmatig gewerkt worden. Mensen zijn gemakkelijker voor projectmatig werken te krijgen omdat deze werkwijze minder verplichtend is .

Er moet aandacht zijn voor alle groepen in de kerk. Om jeugd te krijgen is het advies om meer samen te werken met jongerenorganisaties buiten de kerk. Ook wordt er aangegeven dat de 'jeugd' niet bestaat. Deze doelgroep bestaat namelijk uit meerdere subculturen.

Met betrekking tot de organisatie van de wijkgemeente spreekt het Model van de Protestantse Gemeente Sneek aan. Er moet tijd worden genomen om veranderingen door te voeren. Om veranderingen te financieren is het voorstel om een deel van het vermogen van PGA te gebruiken. Investeer in mensen en niet in steen en ga niet op je vermogen zitten is het credo.

Er kan meer gedaan worden aan het genereren van inkomsten. Hierbij denkt men aan: externe subsidiebronnen, donateurs zoeken en twee collectes per jaar koppelen aan kerkbalans.

Wijkgemeenten Assen-Noord, De Bron en Holt-Esch

De meerderheid van de aanwezigen is voor geografische grenzen met ruim beleid ten aanzien van het overschrijven naar voorkeur gemeenten. Het uitgangspunt zou niet moeten zijn om je als wijkgemeente meer te profileren, maar te werken aan levendiger gemeente. Wijzigingen aanbrengen in het huidige systeem van wijkgemeenten, kan juist ook tot gevolg hebben dat mensen gaan afhaken. Ook kan profilering ook een negatieve invloed hebben op de organisatie van bijvoorbeeld pastoraat.

De aanwezigen willen graag meer openheid over de financiën. De informatie is nu te algemeen. Om de inkomsten te vergroten wordt voorgesteld om meer speciale acties te organiseren voor de PGA en wijkgemeenten. Op dit moment ontvangen wijkgemeenten een bepaald budget. Dit zou ook in een interactief proces gevormd kunnen worden. Laat de wijkgemeenten bijvoorbeeld begrotingen indienen.

Om de kosten te matigen wordt er voorgesteld om: het personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten, samenvoegen van wijken, meer gebruik maken van vrijwilligers in plaats van betaalde krachten.

Vanwege de terugloop van leden wordt er al veel bovenwijks gewerkt door predikanten. Dit betekent wel dat predikanten minder tijd hebben voor de eigen wijk.

Aandacht voor groepen binnen de kerk is een gegeven. Ouderen krijgen relatief meer aandacht, dat is juist ook de groep die is oververtegenwoordigd in de kerk. Het blijkt dat het moeilijk is om de middengroep in de kerk te krijgen. Jongeren haken op een gegeven moment af. Hoe houd je ze erbij? De wijkgemeente is er voor iedereen, focus je op de doelgroep die de kerk vormt.

Men is over het algemeen tevreden over de relatie met de AK. Wat centraal georganiseerd moet worden doet de AK en wat in de wijk kan, doet de wijkgemeente.

College van diakenen (CvD)

Het CvD is bekend in de Asser samenleving. De laatste tijd is het bijv. in beeld geweest vanwege de kledingactie. Er wordt veel werk verricht in de wijken. De hulpverlening van de diaconie komt voor circa 70% aan niet-kerkleden ten goede.

Er is veel contact met externe organisaties waaronder de gemeente Assen en Stichting Budget Support. Vroeger werd hulp om niet verstrekt, tegenwoordig wordt er vaker geleend. De diaconie wil graag onzichtbaar optreden, dus stille hulp verlenen. In haar werk streeft zij naar kwaliteit als het gaat om de hulpverlening en het samenwerken met andere partijen.

De diaconie zou graag een diaconaal huis in de stad willen hebben. Tot op heden is dat nog niet gerealiseerd. Volgens het CvD kan de PR van de diaconie nog beter. De diaconie zou meer als 'goed doel' naar buiten moeten treden.

Het CvD is zeer tevreden met de koppeling van de diaconale inkomsten aan kerkbalans. Sommige diakenen geven aan dat lidmaatschap betekent dat er door leden betaald moet worden. Niet-betalende leden moeten maar worden uitgeschreven.

De Jeugdraad

Vanuit het initiatief van de jeugdouderlingen uit de verschillende wijken van de PGA is in 2003 de jeugdraad ontstaan. Op dit moment zit de jeugdraad in de eindfase van het vaststellen van haar beleidsplan. De doelgroep van de jeugdraad is 12+ tot 20+. In de praktijk blijkt de 20+ doelgroep moeilijk bereikbaar, vanwege voorzetting van de studie buiten Assen. Aan de jeugdraad is predikant Peter van de Peppel verbonden. Van de Peppel is voor 20% vrijgesteld voor jeugd- en jongerenwerk.

De jeugdraad streeft naar een totaalaanbod van activiteiten voor jongeren van alle wijken. Men probeert de krachten te bundelen, om zo te werken aan een centraal aanbod en gebruik te maken van elkaars expertise.

Er zitten nog geen jongeren in de Jeugdraad. Wellicht dat er vooral bij projectmatige activiteiten meer samenwerking mogelijk is tussen ouderen en jongeren. De raad is zich ervan bewust dat participatie van jongeren belangrijk is bij het organiseren van activiteiten.

De raad heeft voor de toekomst een aantal speerpunten benoemd:

- Realiseren van een centraal jeugdhonk;
- Uitbreiden van het aantal uren voor de jeugdpredikant of voor een jeugd- en jongerenwerker.
- Activiteiten organiseren om de 20+ groep meer te betrekken.

Gemeenteleden van de PGA (5 leden)

De gemeenteleden geven aan dat een vergaande profilering van wijkgemeenten niet het gewenste resultaat zal opleveren. De aanwezigen zien meer in wijkwerk in de geografische wijk, inzetten op kerk in de buurt. Het profiel van een wijk of identiteit wordt namelijk langs natuurlijk weg gevormd door de mensen zelf.

Het investeren in jongeren en de middengroep heeft de voorkeur, omdat deze groepen de toekomst bepalen. Om jongeren te bereiken zullen de krachten van de wijkgemeenten gebundeld moeten worden.

Er is volgens de aanwezigen een gebrek aan inzicht wat de predikanten kunnen en doen. Predikanten kunnen bovenwijks werken, maar de relatie met de wijkgemeente blijft ook belangrijk.

Ten aanzien van de financiën zijn de aanwezigen het er over eens dat investeren in mensen boven steen gaat. Om de inkomsten te vergroten wordt een aantal voorstellen gedaan door de aanwezigen: de kerkgebouwen vermarkten, als mensen iets komen halen willen zij daar ook wel voor betalen en (wijk) financiën zichtbaarder maken, zodat gemeenteleden meer betrokken worden.

Een missionaire kerk moet volgens een aantal aanwezigen evangeliseren. De kerk moet inhaken op bijzondere evenementen en niet alleen bij rampen en calamiteiten. Zet ook in op spiritualiteit.

6. CREATIEVE MIDDENSTUK

In dit hoofdstuk integreert de werkgroep de analysefase met de creatieve fase. Hierbij zijn de volgende thema's in paragrafen ondergebracht: financiën, slagvaardig en effectief bestuur, investeren in de jongeren en de middengroep, PR en communicatie, samenwerking tussen wijkgemeenten, meer competentiegericht en bovenwijks werken van de predikanten, betrokkenheid op de samenleving, de grotere gemeente, de relatie met andere kerkgenootschappen en kerkmuzikaal beleid.

6.1 Financiële verkenningen

Om de PGA en de wijkgemeenten in de komende jaren goed te laten functioneren, zoals geformuleerd in de door de werkgroep beschreven visie en missie, is het noodzakelijk de uitgaven in overeenstemming te brengen met de inkomsten. Of positiever: de inkomsten in overeenstemming te brengen met de uitgaven.

Om zo gemeente te kunnen zijn wordt bij het beperken van de uitgaven eerst gekozen voor 'stenen', vervolgens de kosten van administratie en beheer, pas daarna voor het verminderen van het aantal predikanten en kerkelijk werkers.

Waar dit voor het kerkewerk wenselijk is kan bij een predikantsvacature inwisseling voor een andere categorie [academisch/HBO geschoold] en/of werksoort [predikant/kerkelijk werker] overwogen worden.

Gelet op de door de werkgroep gewenste presentie van de kerkelijke gemeente 'in de buurt' dient in elke burgerlijke wijk van de stad (d.w.z. Assen-centrum, -noord, -oost, -west en -Kloosterveen) een wijkgemeente met een aansprekend(e) kerkgebouw/-ruimte gevestigd te zijn.

6.2 Visie op het vermogen

Een belangrijke functie van het vermogen is het waarborgen van de continuïteit en het opvangen van tegenvallers. Bij een gemiddeld sluitende meerjaren begroting zijn er jaren met een positief resultaat en jaren met een negatief resultaat. Het vermogen fungeert hierbij als buffer.

De werkgroep is van mening dat het vermogen ten dienste staat van de PGA en ook aangewend kan worden om gemeente te zijn in de stad Assen. Op dit moment komt dat alleen tot uitdrukking door de vermogensopbrengsten (rente, huur) aan de exploitatie toe te voegen. De werkgroep stelt voor, om ongeacht de werkelijke vermogensopbrengsten, jaarlijks een vast percentage van 8% van het vermogen ten gunste te brengen van de exploitatie. Met het vermogen bedoelt de werkgroep hier de som van de beleggingen en de liquide middelen.

Het is hierbij nadrukkelijk niet de bedoeling om het vermogen "op te maken", maar om dat meer ten dienste van de PGA te laten komen. Het vermogen kan worden aangevuld met legaten, schenkingen en erfstellingen. Daarnaast stelt de werkgroep voor om de "stille reserves" waar mogelijk te gelde te maken en zo toe te voegen aan het vermogen en zo renderend te maken. Deze stille reserves zitten in het kerkelijk bureau en in de pastorieën. Deze gebouwen zijn immers aanzienlijk meer waard dan de boekwaarde (zie tabel 9 op blz 15). In theorie geldt dat ook voor de kerkgebouwen voor zover die in eigendom zijn en vrij verkocht kunnen worden. In de praktijk brengen de kerkgebouwen bij verkoop echter niet veel op vanwege de monumentale status en beperkende voorwaarden. Er moet vaak zelfs een "bruidsschat" worden meegegeven (Zie het rapport van de gebouwencommissie, sept. 2007.) van € 39.625 voor de Jozefkerk en € 59.625 voor de Zuiderkerk. Alleen bij de Opstandingskerk zou er sprake kunnen zijn van een stille reserve.

Het CvK heeft na de beleggingsverliezen van 2008 besloten het vermogen risicovrij te beleggen in vastrentende waarden (obligaties en deposito's). De rente is nu laag en zal

op den duur waarschijnlijk weer wat stijgen. Bij een voorzichtige schatting van 3% werkelijk rendement, leidt het toerekenen van 8% aan de exploitatie dus tot een jaarlijkse aantasting van 5% van het vermogen. Bij een wat hogere rente is dit minder dan 5%. Dit wil niet zeggen dat het vermogen na 20 jaar "op" is, immers het percentage is steeds ten opzichte van het aanwezige vermogen aan het begin van het jaar. Overigens acht de werkgroep een lichte afname van het vermogen aanvaardbaar omdat immers ook het ledental afneemt. De werkgroep verwacht echter dat het vermogen door verkoop van stille reserves en ontvangst van legaten in de komende 10 jaar niet of nauwelijks zal afnemen. Bij een belegd vermogen van ongeveer 2 miljoen euro (inclusief liquide middelen, stand ultimo 2008) betekent 8% toegerekend rendement een bedrag van € 160.000 dat ter beschikking komt voor de exploitatie. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van de bestaande meerjaren raming.

6.3 HOUDT DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE PGA GEZOND

De werkgroep constateert dat de meerjaren raming de komende jaren een groot tekort laat zien. De werkgroep is van mening dat de 10-jarige begroting gemiddeld genomen sluitend moet zijn, uitgaande van realistische veronderstellingen. Het financiële rekenmodel, dat deel uitmaakt van dit rapport, helpt bij het samenstellen van een 10-jarige begroting. Een periode van 10 jaar geeft de tijd om maatregelen te nemen als het financieel minder gaat. Maar het geeft ook de gelegenheid in te spelen op ontwikkelingen die er aankomen, bijvoorbeeld emeritaat predikant, het vertrek van een predikant of het verkopen van een pastorie.

Voorstellen

1. Maak jaarlijks een sluitende tienjarige begroting van inkomsten en uitgaven welke bij elk begrotingsjaar doorschuift en waarin noodzakelijke beleidsbeslissingen zijn verwerkt. Zie hoofdstuk 7, SCENARIO'S voor twee uitgewerkte 10 jaren ramingen.
2. Voer een duurzaam en transparant beleggingsbeleid. Duurzaam beleggen van het vermogen biedt goede rendementsmogelijkheden die tegelijkertijd de geloofwaardigheid van de kerk vergroot.
3. Maak afspraken met GGZ-Drenthe over voortzetting van de huurovereenkomst betreffende de Adventskerk
4. Spreek het - mede door verkopen gestegen - vermogen van de PGA jaarlijks aan met een percentage van 8% in plaats van het werkelijk rendement.

Voorstellen om de inkomsten te vergroten

1. Maak de stille reserve en de boekwaarde van het gebouw van het Kerkelijk Bureau, door verkoop contant. Breng het Kerkelijk Bureau, na eventuele aanpassingen, onder in de Zuider- of Jozefkerk.
2. Verkoop, zodra de gelegenheid zich voordoet, de vier pastorieën.
3. Keer predikanten die willen verhuizen een redelijke verhuiskostenvergoeding uit.
4. Zet de actie Kerkbalans nieuwe Stijl (kortweg: geïnstrueerde enveloppenlopers worden toegeruste en uitgezonden financiële contactpersonen) met kracht voort.
5. Ontwerp en voer een gericht beleid t.a.v. (periodieke) schenkingen, erfstellingen en legaten op basis van duidelijke informatie, onderliggende bescheiden; overleg met de/een of meer Asser notarissen. Deze schenkingen, erfstellingen en legaten dragen bij om het vermogen op peil te houden.
6. Voer een collectebonnen-abonnement in (vgl periodieke schenking) en/of verkoop collectebonnen in de kerk.
7. Zet een eenvoudige geldinzamelingsactie op bij het zondagse koffiedrinken, bijv. 'met de koffiepote rondgaan', het door een gemeentelid sponsoren van de koffie.
8. Laat deelnemers aan een vormings-, toerustings, culturele of kerkmuzikale activiteit een vrijwillige bijdrage en/of vergoeding (voor bijv. koffie of thee) betalen.
9. Probeer de kerkelijke gebouwen marktconform nog meer aan derden te verhuren. Daarbij moet scherp gelet worden op de kosten (beheer, verlichting en verwarming) en de uiteindelijke baten (huurpenningen en buffetopbrengst).

10. Laat (nabestaanden van) niet-leden en nul-betalers bij uitvaarten voor de diensten van een PGA-predikant/kerkelijk werker en/of het gebruik van kerkelijke gebouwen betalen. Hetzelfde geldt voor niet-leden die bij huwelijksbevestigingen gebruik willen maken van de diensten van de PGA (gebouw of voorganger).

11. Propageer de kerk als 'goed doel' en werf op basis daarvan sponsors.

Voorstellen om de uitgaven en kosten te beperken

1. Draag, gelet op de – naar verhouding met andere kerkgebouwen en -ruimtes hogere exploitatiekosten - de Zuiderkerk en/of Jozefkerk over aan derden onder voorbehoud van - eventueel betaald - gebruik voor kerkelijke doeleinden en vestiging van het kerkelijk bureau inclusief een ruimte voor de redactie van het Kerkblad. Verwezen wordt naar het in september 2007 uitgebrachte rapport, De Kerk in het Midden, van de gebouwencommissie. Als voorbeeld kan dienen de overdracht van de Remonstrantse kerk te Groningen aan de Stichting Oude Groninger Kerken en het voortgezet kerkelijk gebruik van dat gebouw door die gemeente.

2. Schakel zo weinig mogelijk voorgangers van buiten in. De wijkpredikanten van De Bron en Assen-Noord die niet in de eigen wijkkerk voorgaan doen dit – met inachtneming van hun roostervrije zondagen en de 20% taak van ds Van de Peppel in het jeugdwerk - in een andere wijkkerk.

3. Benoem, waar dit nog niet is gebeurd, in elke wijkgemeente enkele gekwalificeerde en gediplomeerde vrijwilligers die het rouwpastoraat op zich nemen. Zij kunnen voorgaan in rouwdiensten wanneer er geen behoefte is aan of noodzaak van de (eigen wijk)predikant bestaat, dan wel dat deze afwezig is. Zorg voor adequate begeleiding van de vrijwilligers.

4. Vervul toekomstige predikantenvacatures niet meteen, maar stel in overleg met de betrokken gremia vast of, in hoeverre vervanging op hetzelfde niveau noodzakelijk is en/of inwisseling voor een andere categorie of werksoort gewenst is. Bovendien moet gekeken worden of de betreffende vacature in het kader van eventueel noodzakelijke kostenbeperking bovenwijks moet/kan ingevuld worden. [zie 6.7 en 6.8].

Voorwaarde voor het vervullen van vacatures is een sluitende 10-jaars begroting.

5. Onderzoek versmalling van het personeelsbestand van het kerkelijk bureau, overigens zonder gedwongen ontslagen, en zet gekwalificeerde – en waar nodig gediplomeerde - vrijwilligers in, mede in het licht van een mogelijke uitbreiding van inkomsten door werkzaamheden voor derden. N.b. Bij verkoop van het kerkelijk bureau verminderen de kosten met € 20.000,--. De administratiekosten zijn deels aan andere gremia toe te rekenen.

6. Onderzoek, in overleg met de wijkgemeenten, versmalling van het kosters/beheerders-bestand. De werkgroep denkt aan een team van gekwalificeerde – en waar nodig gediplomeerde - vrijwilligers ('kosterij'), die de taken van de kosters/beheerders kunnen verlichten. Er zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen kosters/beheerders ten behoeve van het gebruik van kerkgebouwen bij verhuur aan derden en het eigen kerkelijke gebruik.

6.4 DE BESTUURSORGANEN WORDEN SLAGVAARDIGER en EFFECTIEVER

De werkgroep weet uit eigen jarenlange ervaring in het bestuur van de kerkelijke gemeente, dat bemensing van de A.K. binnen de wijkkerkenraden over het algemeen het sluitstuk is van de te verdelen taken. 'Als niemand wil doe ik het wel,' is een insteek, of men meldt zich aan met de onuitgesproken gedachte, 'Ik doe het wel om de belangen van onze wijk tot het uiterste te verdedigen.' Daarbij kregen wijkbelangen nogal eens de voorrang of speelden zij hoog op. Naar de mening van de werkgroep heeft een en ander belangrijke besluitvorming in de weg gestaan. Zo werden besluiten over aanbevelingen en voorstellen uit eerdere rapporten niet genomen, vooruit geschoven of beleidsvragen in handen gelegd van (weer) een nieuwe commissie, thans de Creatieve Denktank. Zo werd de jaarlijkse besparing van € 50.000 niet gerealiseerd en kwam het ontwikkelen van gezamenlijke activiteiten voor jongeren, zoals PR en een jeugdthonk niet van de grond.

Er werd in dat opzicht te weinig als 'echte gemeenschap' geleefd; kennelijk moesten alle geleidingen tot hun recht komen met het gevolg dat geen knopen werden doorgehakt en/of alternatieven werden ontwikkeld.

'Durf de kosten van veranderingen en groei onder ogen zien en op te brengen,' houdt Warren ons voor.

Naar de mening van de werkgroep zal het roer drastisch om moeten. Er moet meer bestuurlijke slagkracht komen om de financiële en bestuurlijke problemen en uitdagingen de komende jaren het hoofd te bieden.

Voorstellen

1. Het aantal moderamenleden van de AK wordt uitgebreid. De leden worden aangezocht op de benodigde kwaliteiten en zijn, waar mogelijk, over de wijken verdeeld. Zij krijgen ieder een portefeuille. Te denken valt aan portefeuilles Financiën en Beheer, Personeel en Organisatie, PR communicatie, Preses en Scriba.
2. Een dergelijke bestuursstructuur wordt niet alleen bij de AK maar ook bij het CvK en CvD ingevoerd.
3. Daarnaast kunnen in de bestuursorganen nog de volgende portefeuilles voorkomen, Missionair werk, Jeugdtraad/ jeugdwerk, contact met andere kerken en instellingen.
4. De portefeuillehouders hebben een klankbordgroep uit alle wijken. Een van hun eerste taken is het schrijven van een beleidspan per portefeuille.
5. De moderamina van resp. de wijkkerkenraden hebben, naast de preses en de scriba, eveneens portefeuille(houder)s zoals voor vieren, leren, diaconaat, pastoraat, jeugdwerk PR en communicatie, samenwerking met andere gremia.

6.5 INVESTEER meer IN DE JONGEREN EN DE MIDDENGROEP

Jongeren zijn niet of nauwelijks in de kerk terug te vinden. De middengroep is in de gemeente ondervertegenwoordigd. Het gevolg is dat de kinderen van deze groep nauwelijks of geen kerkelijke banden hebben. Kortom, een groot aantal jongeren komt niet meer in aanraking met de kerk en het evangelie. En dat zorgt op den duur voor een nog steviger verlies van leden. De vergrijzing zet zich ook in de kerk voort. Dat leidt binnen afzienbare tijd tot afname van het (vaak actieve) ledenbestand.

De werkgroep stelt vast dat de inzet en het pastoraat voor ouderen voldoende is, met een ouderenpredikant voor een aantal verzorgings- en verpleeghuizen, een kerkelijk werker voor ouderenpastoraat in een wijkgemeente en diverse vormen van bezoek en aandacht in de wijken.

De groepen waarin ten behoeve van de toekomstige kerk dus moet worden geïnvesteerd zijn de jeugd (tot 25 jaar) en de middengroep (25 – 50 jaar) die vaak nog kinderen thuis hebben. Misschien is de kerkelijke gebondenheid van jongeren en middengroepers beperkt maar zij hebben wel degelijk behoefte aan spiritualiteit en worstelen evenzeer met zingevingsvragen.

Jongeren, die overigens niet onder één noemer 'zijn te vangen en divers zijn samengesteld, zijn vooral aanspreekbaar op concrete actie (voorbeelden in het kerkenwerk: musicals, Jeugdfiliaal van de Wereldwinkel in Vredeveld, 12+ diensten). 'Maak ruimte voor allen,' is hier niet alleen de uitdaging, maar evenzeer de basis voor de kerkelijke gemeente van de toekomst.

Voorstellen

1. Maak een predikant vrij voor het jeugdwerk of stel middelen beschikbaar voor een fulltime jeugdwerker zodra zich een vacature voordoet of deze in het zicht komt.
2. Stel de jongeren/ het jongerenwerk in de stad een voor hen aansprekende en adequate ruimte voor stedelijke activiteiten beschikbaar.
3. Geef de predikant en jeugdwerkers de ruimte om met allerlei vormen van religieuze beleving en maatschappelijke betrokkenheid te experimenteren. Ontwikkel flankerend beleid b.v het Church Lab

4. Het CvD faciliteert, bij voorkeur met (de diaconieën van) andere kerkgenootschappen, het jeugdwerk bij bepaalde projecten zoals het jeugddiaconaat (zie bijv. Kerkinformatie van oktober 2009), het opzetten van een Van Harte Resto (=restaurant voor minder draagkrachtigen) in de stad.
5. Faciliteer, onderzoek, eventueel met inschakeling van externe deskundigen, en geef uitvoering aan vormen van religieuze zingeving en beleving voor/door gemeenteleden uit de middengroep.

6.6 VERBETER DE PR & COMMUNICATIE

De werkgroep stelt vast dat de PGA onvoldoende communiceert, zowel intern als naar buiten. Vooral de communicatie ten aanzien van het financiële beleid (CvK) en de wijkoverstijgende beleidsaspecten van AK en CvD komen onvoldoende uit de verf. Gemeenteleden weten door Zondagsbrieven, orden van dienst en de wijkberichten in het Kerkblad wel wat er in de eigen wijk speelt, maar hebben geen inzicht in het door de AK, het CvK en CvD gevoerde beleid ten aanzien van de gehele PGA.

Van PR naar de buitenwereld is de werkgroep weinig gebleken.

De PGA moet open en transparant worden en duidelijk en helder communiceren. Zij treedt waar dat gewenst is pro-actief naar buiten. Communicatie speelt zich niet alleen af binnen de gemeente. Het gaat hier ook om de relatie met de wereld. Wie is de kerkelijke gemeente, wat doet ze en waar kan ze de wereld, c.q. Asser gemeenschap tot steun en bemoediging zijn. 'Richt de blik naar buiten', aldus Warren.

Voorstellen

1. De AK heeft maandelijks een vaste rubriek in het Kerkblad en plaatst verslagen van openbare vergaderingen op de website van de PGA.
2. Het CvK heeft maandelijks een vaste rubriek in het Kerkblad en geeft inzicht in de aard en omvang van de financiële situatie. Het publiceert inzichtelijk het doel en de resultaten van Actie Kerkbalans en plaatst begroting en jaarrekening op de website.
3. De huidige werkgroep PR en Communicatie werkt haar beleidsplan nader uit in jaarlijkse werkplannen. Hierbij is het werken aan een helder imago van de PGA richting Asser samenleving van groot belang. Ze overlegt ook met redacties van het Dagblad van het Noorden, de diverse huis-aan-huis-bladen, RTV-Drenthe, Radio Assen FM e.d. t.a.v. publiciteit van kerkelijke activiteiten. De PGA streeft er naar 2 maal in de maand genoemd te worden in de media.
4. Wijkgemeenten werken hun PR-beleid nader uit met inzichtelijke folders en affiches op basis van een eigen huisstijl en telkens met overname van het PGA-logo.
5. Het Kerkblad plaatst relevante bijdragen op de website van de PGA.
6. Maak waarnodig afspraken met andere kerkgenootschappen in Assen over de uitwisseling van informatie over activiteiten via affiches, de kerkbladen en de websites. (zie ook 6.11 onder 2)

6.7 VERGROOT DE SAMENWERKING TUSSEN DE WIJKGEMEENTEN

De ijkpunten van Warren, 'Richt de blik naar buiten,' Leef als een echte gemeenschap' en 'Maak ruimte voor allen' maken duidelijk wat hier bedoeld wordt. Wijkgemeenten die samenwerken en elkaar aanvullen, inspireren elkaar en maken de stad duidelijk wat een christelijke gemeenschap is en kan betekenen, voor haar leden en voor haar omgeving. Een als zodanig herkenbaar en ingericht kerkgebouw heeft voor het goed functioneren van de wijkgemeente de voorkeur boven een anoniem multifunctioneel centrum. Zo'n kerkgebouw kan een baken zijn voor buitenstaanders en het uitvalspunt voor de kerkelijke vrijwilligers. Maar let wel, 'heel goed is beter dan heel veel.' (Warren). Hoewel het ook de werkgroep niet is gegeven om de ontwikkelingen op langere termijn volledig in te schatten meent zij dat het verstandig is dat (geografisch of anderszins) aanpalende wijkgemeenten nadenken over (de noodzaak of wenselijkheid van) nauwere samenwerking op langere termijn, eventueel uitlopend op een integratie of fusie. Dat kan

zich met name aandienen wanneer een kerkgebouw aan het kerkelijk gebruik dreigt te worden onttrokken.

Voorstellen

1. De predikanten krijgen nog meer wijkoverstijgende taken.
2. Voer de frequentie van het overleg tussen de voorzitters van de wijkkerkenraden, waar gewenst in aanwezigheid van de AK-voorzitter, op.
3. Hetzelfde geldt voor de scribae van de wijkkerkenraden resp. de AK-scriba.
4. Werk samen op gebieden waar de wijkgemeenten minder vrijwilligers kunnen inzetten of deelnemers zich aanbieden bijv. jeugdwerk, catechese.
5. Bundel als wijkgemeenten waar mogelijk Vorming- en Toerustingsactiviteiten en/of maak afspraken over verdeling van activiteiten.
6. Propageer binnen de eigen wijkgemeente de door andere wijkgemeenten georganiseerde activiteiten en neem die in de orde van dienst, zondagsbrief en powerpointpresentatie op.
7. Informeer elkaar bij het organiseren van binnen de PGA georganiseerde activiteiten en stem data van activiteiten tijdig op elkaar af.
8. Laat aanpalende wijkgemeenten zich beraden op nauwere samenwerking op langere termijn en daartoe een strategische alliantie overwegen.

6.8 DE PREDIKANTEN EN KERKELIJK WERKERS WERKEN NOG MEER COMPETENTIEGERICHT EN WIJKOVERSTIJGEND

Competentiegericht en wijkoverstijgend werken geeft niet alleen een groter rendement voor predikant, kerkelijk werker en gemeente(led)e(n), maar het vergroot ook de arbeidsvreugde. Er wordt immers een beroep gedaan op de bijzondere talenten van die functionarissen. Ook waar het gaat om het ontwikkelen van activiteiten naar de wereld kunnen de predikanten bovenwijks een hoofdrol spelen.

Deze gedachte sluit aan bij onderdeel 5 van het in april 2009 door de Commissie Veerman aan de Generale Synode van de PKN onder de titel 'De hand aan de ploeg' uitgebrachte rapport: 'Elke predikant en kerkelijk werker is gehouden een deel van zijn/haar werktijd buiten de eigen gemeente, ten dienste van de kerk in haar geheel, binnen de eigen regio of landelijk te besteden. Daarbij wordt rekening gehouden met verzoeken aan betrokkenen, persoonlijke voorkeur, capaciteit, deskundigheid en ontwikkelingswensen.'

Voorstellen

1. De AK inventariseert met het Ministerie van predikanten en met de kerkelijk werker(s) op welk vlak inmiddels competentiegericht en wijkoverstijgend wordt gewerkt, waar uitbreiding mogelijk is en maakt daarover werkafspraken/een taakverdeling.
2. De PGA bevordert dat predikanten en kerkelijk werker(s) binnen de PGA nog meer competentiegericht werken d.w.z. doen waarin ze goed zijn en waar hun voorkeur ligt.
3. Evenzo bevordert de PGA dat predikanten voldoende tijd en gelegenheid hebben om wijkoverstijgend te werken. Van predikanten kan worden gevraagd om binnen het raam van hun mogelijkheden en zonder verwaarlozing van hun eigen wijkgemeente als zodanig werkzaam te zijn.
4. Waarnodig biedt de PGA aan de predikanten en kerkelijk werker(s)bijscholing en/of andere faciliteiten aan.

6.9 WEES BETROKKEN OP DE SAMENLEVING

De werkgroep heeft in haar analyse vastgesteld dat de PGA en de wijkgemeenten over het algemeen naar binnen gericht zijn. 'Richt de blik naar buiten,' (Warren) geeft de gemeente nieuwe impulsen en leert haar met vernieuwde kracht gemeente te zijn.

Voorstellen

1. De PGA en de wijkgemeenten spelen proactief in op gebeurtenissen en evenementen in de stad (zoals TT, Midnightwalk, Rijwielvierdaagse, Open Monumentendag, Wijkfeest, (Go China-)tentoonstelling in het Drents Museum).
2. De PGA benoemt een functionaris (vrijwilliger) die deze gebeurtenissen en evenementen tijdig signaleert en aan de kerkelijke gremia doorspeelt.
3. De PGA en/of wijkgemeenten zijn voor zover dat nog niet gebeurt (vertegenwoordigd en) actief in stedelijke maatschappelijke en buurtorganisaties bijv. Actium, wijkoverleg, bewonersraad, WMO, Sociale Alliantie e.d.
4. De PGA en/of de wijkgemeenten zijn medeorganisator(en) van aanpalende activiteiten zoals de op 25 oktober 2009 door het Levensbeschouwelijk Platform voor het eerst op de Boskamp georganiseerde herdenking van overledenen.
5. De wijkgemeenten stellen op gezette tijden hun kerkgebouw voor de buurt open inclusief stiltemogelijkheid, rondleiding, koffie en thee.
6. De PGA en de wijkgemeenten voeren een PR-beleid ter vergroting van hun bekendheid en activiteiten
7. Het Missionair Beraad, een werkgroep van de CvD, verruimt haar missionaire taak.
8. Het CvD ontwikkelt in samenwerking met andere kerkgenootschappen en het Open Huis voor de Kerken een Diaconaal Huis ten dienste van de Asser samenleving'
9. Het CvD onderzoekt de wenselijkheid, de taken en mogelijkheden van een nieuwe diaconaal/missionair werker.

6.10 DE GEMEENTE IS GROTER DAN ZE LIJKT

Bij kerkelijke activiteiten blijken vaak mensen betrokken te zijn die relatief weinig of niet met de 'zondagse' kerk van doen (willen) hebben. Die (beperkte) betrokkenheid kan bestaan uit deelname aan een vormings- of toerustingsactiviteit, het bezoeken van een bijzondere kerkdienst, het bezorgen van het Kerkblad, het geven van een financiële bijdrage of het fungeren als medewerker bij de Actie Kerkbalans.

Het is daarom aan te bevelen bij de beoordeling van het kerkelijke leven minder de nadruk te leggen op zondagse kerkgang(ers). Niet alleen ieder die kerkdiensten bijwoont maar ook zij/hij die aan doordeweekse activiteiten deelneemt, enige taak verricht of een bijdrage verstrekt, hoe frequent of van welke omvang ook, is gemeentelid. Zelfs als geen enkele bijdrage wordt gegeven!

De werkgroep citeert in dit verband uit de onlangs verschenen PKN-map '30 kansrijke modellen voor de missionaire gemeente':

'Het is een misverstand te denken dat ieder ingeschreven lid van de plaatselijke gemeente geld 'kost' en dat daarvoor aan de landelijke kerk, aan Utrecht, betaald moet worden. De plaatselijke afdracht, het zg. Kerkrentmeesterlijk quotum, wordt al jaren niet meer gebaseerd op het aantal leden maar op andere criteria, namelijk de plaatselijke inkomsten van een gemeente. Alleen bij het diaconaal quotum en de solidariteitskas wordt nog uitgegaan van het aantal belijdende leden van de gemeente. Het is dus geen bezuinigingsmaatregel om niet-meelevende leden te stimuleren zich uit te laten schrijven. Niet doen!. Juist de mensen die wel ingeschreven staan, kun je benaderen en met hen het gesprek zoeken.'

Voorstellen

1. Organiseer speciale momenten en/of activiteiten voor 'mensen die met één been binnen de kerk en met één been buiten de kerk staan' of nodig hen voor een kop koffie of thee in de wijkkerk of thuis uit. Dat kan een goed gesprek opleveren. Het is aan hen om al dan niet actiever in de gemeente te zijn.
2. Ga mild en pastoraal met niet-betalers van vrijwillige bijdragen om. Maak hen in een gesprek duidelijk dat hun lidmaatschap de kerk geld kost en het redelijk is dat zij in die kosten bijdragen. Voer geen nulbeleid gericht op hun uitschrijving. Niet betalen zegt nog niets over hun kerkelijke althans hun religieuze betrokkenheid. 'Beloning' is hier belangrijker dan 'believing.'

3. Wensen zij uitgeschreven te worden dan wordt zonder voorbehoud of commentaar aan dat verzoek voldaan.

6.11 VERBETER DE RELATIE MET ANDERE KERKGENOOTSCHAPPEN

De tijd van ieder voor zich en God voor ons allen ligt achter ons. De wereld keert zich van God af en de kerken moeten alle zeilen bijzetten om het evangelie ingang te doen vinden. Samenwerken tussen kerkgenootschappen en plaatselijke gemeenten is een goede stap in de richting. 'Leef als een echte gemeenschap,' (Warren) in de breedste zin van het woord.

De werkgroep heeft ervan kennis genomen dat met de gemeente Assen een huurcontract voor het gebruik van ruimte in Kloosterveste ten behoeve van de wijkgemeente Kloosterveen is of wordt afgesloten. De wijkgemeente komt hiermee op een hoog kostenniveau per pastorale eenheid uit (zie tabel 15, 'Kosten per pastorale eenheid,' blz. 38) Het bevreemdt de werkgroep dat alternatieven, zoals samenwerking met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt Kloosterveen, nauwelijks verkend zijn.

Voorstellen

1. Overleg binnen de Asser Werkgemeenschap van Kerken over omvorming om tot een Raad van Kerken. Overleg eventueel over omzetting in een Levensbeschouwelijk Platform Assen (vgl Rotterdam).
2. Maak waarnodig afspraken met andere kerkgenootschappen in Assen over de uitwisseling van informatie over activiteiten via affiches, de kerkbladen en websites.
3. Verruim de samenwerking met andere kerken op diaconaal gebied. Zet gezamenlijk een Diaconaal Huis voor de stad op en onderzoek de wenselijkheid, taken en mogelijkheden van een gezamenlijk diaconaal werker.
4. Het een dezer dagen met de gemeente Assen afgesloten/af te sluiten huurcontract voor het gebruik van ruimte in Kloosterveste ten behoeve van de wijkgemeente Kloosterveen heeft een looptijd van vijf jaar. Het CvK en de wijkgemeente overleggen binnen die vijf jaar of dat contract moet worden verlengd danwel elders ruimte wordt betrokken, hetzij door aankoop van bestaande bouw hetzij door nieuwbouw. Ook wordt onderzocht of met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt Kloosterveen afspraken zijn te maken over in hoeverre en onder welke voorwaarden de wijkgemeente Kloosterveen kerkruimte in het kerkgebouw 'Het Lichtpunt' kan gebruiken.

6.12 ZET EEN KERKMUZIKAAL BELEID OP

In de kerkelijke gemeenschap klinkt de lofzang. Een kerkmuzikaal beleid kan dat onderstrepen. Daarnaast kan kerkmuzikaal beleid ook bijdragen aan het uitdragen van de cultuur van de kerkmuziek in de meest brede zin van het woord. Door middel van het kerkmuzikaal beleid kan de blik van de kerkelijke gemeente naar buiten gericht worden en de blik van de wereld naar de kerk getrokken worden. Ook op muzikaal en cultureel terrein geldt: beperk je tot een paar bijzonder taken en doe die goed. (Warren)

Voorstellen

1. Zet een podium voor kerkmusici op. Dat voert regelmatig overleg met het moderamen van de AK of de portefeuillehouder.
2. Stel voor kerkmusici en organisten een taakomschrijving conform de landelijke regeling van de kerkmuziek op.
3. Stel een eenduidige procedure op t.a.v. de benoeming en inschakeling van kerkmusici.
4. Evalueer de taak en functie van de Muziekcommissie. Stel bij handhaving voor haar een taakomschrijving op en benoem daarin kerkmusici als lid of adviseur.
5. Stel middelen beschikbaar om de kerkmuziek een volwassen plaats te geven. Faciliteer o.a. een of twee kinderkoren-/cantorijen.

6.13 Duurzaamheid

De werkgroep is in net als de gesprekskring "Economie en Geloof" van mening dat duurzaamheid een integraal onderdeel moet zijn van het beleid van de Protestantse Gemeente Assen. Het past bij een geloofwaardig imago van onze PGA. Juist de kerk heeft hier een bijzondere verantwoordelijkheid. Maatregelen die de duurzaamheid bevorderen brengen soms aanvankelijk additionele kosten met zich mee die zich later weer terugverdienen. Ook kleine stappen op lokaal niveau zijn van belang.

Naast het in paragraaf 6.3 reeds genoemde duurzame beleggingsbeleid, neemt de werkgroep de volgende suggesties van de gesprekskring over.

Voorstellen

1. Overgaan op verlichting via spaarlampen in alle gebouwen.
2. Energie inkopen via Greenchoice (100% duurzaam)
3. Onderzoek van mogelijkheden om zelf energie op te wekken (bijvoorbeeld zonne-energie via kerkdaken).
4. Papier (kerkblad, folders, zondagsbrieven, liturgieën, correspondentie) inkopen het FSC-keurmerk. Kritisch beoordelen van het interne papierverbruik.
5. Gebruik van FairTrade- artikelen in kerkgebouwen en Kerkelijk Bureau (koffie, thee, drank). Streven naar de kwalificatie als FairTrade-kerk.
6. Schoonmaakartikelen centraal inkopen en daarbij gebruik maken van biologische producten.
7. Reiskosten (bijvoorbeeld van predikanten) vergoeden op basis van fiets en openbaar vervoer, geen autokilometers.
8. Onderzoeken van de mogelijkheid van gedeeld autogebruik (bijvoorbeeld "Drive CarSharing") zodat er altijd een auto ter beschikking is voor predikanten, medewerkers Kerkelijk Bureau, Kerkblad, etc.
9. De leden oproepen zelf duurzame keuzes te maken (niet voorschrijven, maar voorleven).

7. FINANCIËLE SCENARIO'S

De werkgroep heeft naast de 10-jaren raming van het College van Kerkrentmeesters twee nieuwe scenario's doorgerekend. In de onderstaande tabel zijn de uitgangspunten van deze twee scenario's samengevat. Het eerste scenario van de werkgroep (kolom 3 "Scenario CDT") zijn uitgangspunten en maatregelen die op dit moment realistisch en noodzakelijk zijn. In het geval de jaarlijkse daling van het aantal pastorale eenheden meer dan 3% blijkt te zijn, of de jaarlijkse stijging van het de vrijwillige bijdrage per pastorale eenheid minder dan 2%, zijn aanvullende maatregelen nodig. Daarvoor is in de laatste kolom een apart scenario opgenomen. De toekomst kan natuurlijk niet voorspeld worden. Daarom biedt het financiële rekenmodel de mogelijkheid om steeds weer opnieuw de gevolgen van andere uitgangspunten en andere maatregelen door te rekenen.

Uitgangspunten en maatregelen	Basisscenario (volgens CvK)	Scenario CDT	Scenario CDT pessimistisch
Aantal pastorale eenheden	2% daling jaarlijks	3% daling jaarlijks	4% daling jaarlijks
Bijdrage per pastorale eenheid	2% stijging jaarlijks	2% stijging jaarlijks	1% stijging jaarlijks
Legaten (toevoegen aan vermogen)	geen	10.000 jaarlijks vanaf 2011	geen legaten
Contant maken van stille reserves (toevoegen aan vermogen)	geen	in 2011, 2015 en 2018 € 250.000	in 2011, 2015 en 2018 € 250.000
Vermogensopbrengsten	€ 86.000 jaarlijks (eerste jaren 4,5% daarna oplopend rendement bij dalend vermogen)	8% ongeacht werkelijk rendement	8% ongeacht werkelijk rendement
Predikanten en kerkelijk werkers (fte)	7,8 fte	1.0 fte lager vanaf 2014 (emeritaat ds Luinstra)	Formatie z.s.m. terugbrengen tot 7,2 door het beëindigen van tijdelijke contracten. Vanaf 2014 naar 6,2 fte (emeritaat ds Luinstra)
Prijzontwikkeling salariskosten	2,5% stijging jaarlijks	3% stijging jaarlijks	3% stijging jaarlijks
Aantal vakorganisten	3	3	3
Kostenstijging wijkkassen en algemene kosten	0,5% stijging jaarlijks	1% stijging jaarlijks	2% stijging jaarlijks
Kosten kerkgebouwen	2% stijging jaarlijks	afstoten Zuiderkerk aan SODK, besparing € 30.000 jaarlijks vanaf 2011, indexering 1%	afstoten Zuiderkerk aan SODK, besparing € 30.000 jaarlijks vanaf 2011, indexering 1%
Kosten beherend personeel	2% stijging jaarlijks	in 2010 € 20.000 bezuinigen, in 2011 nog eens € 30.000, er reteren dan jaarlijks kosten van € 75.000, in 2017 € 15.000 bezuinigen, Indexering 2%	in 2010 € 20.000 bezuinigen, in 2011 nog eens € 30.000, er reteren dan jaarlijks kosten van € 75.000, in 2017 € 15.000 bezuinigen, Indexering 2%
Mutatie kosten kerkelijk bureau	1% stijging jaarlijks	gebouw verkopen en kerkelijk bureau onderbrengen in Jozefkerk, o.a. daarmee besparing € 15.000 jaarlijks, in 2017 € 15.000 additioneel besparen, indexering 2%	gebouw verkopen en kerkelijk bureau onderbrengen in Jozefkerk, daarnaast aanvullende besparingen (of extra inkomsten) tot € 40.000 jaarlijks, indexering 2%, resterende kosten zijn dan € 50.000 jaarlijks

Kosten pastorieën	niet meer reserveren voor onderhoud, wel afschrijven	niet meer reserveren voor onderhoud en niet meer afschrijven, geleidelijk afstoten	niet meer reserveren voor onderhoud en niet meer afschrijven, geleidelijk afstoten
Cumulatief saldo 2009 t/m 2018	€ 1.440.000 tekort	gemiddeld in evenwicht	gemiddeld in evenwicht

tabel 11

Conclusie

Aan de hand van de voorgestelde scenario's zal het financiële beeld jaarlijks getoetst moeten worden en, zonodig, moeten worden bijgesteld, zodat de 10-jarenbegroting positief blijft.

Bij betekenisvolle wijzigingen (vertrek predikant, afstoten onroerend goed e.d.) zal telkens naar de gevolgen voor de PGA gekeken moeten worden. De vraag is wat dan de beste aanpassingen zijn om de 10-jaren begroting sluitend te houden en hoe de kerkelijke organisatie aan de nieuwe omstandigheden moet worden aangepast.

8. ROUTE EN IMPLEMENTATIE VAN HET RAPPORT

De positie van de PGA is niet hopeloos of uitzichtloos, maar vraagt wel om creativiteit en inzet teneinde de gemeente als blijvend en aantrekkelijk, en het gemeentewerk als belangrijk en uitdagend overeind te houden zodat te laten groeien.

Kerkordelijk is de AK verplicht om de wijkkerkenraden te kennen en te horen. De wijkkerkenraden op hun beurt moeten hun gemeente kennen en horen bij belangrijke beslissingen. Pas na het kennen en horen kan een wijkkerkenraad, resp de AK een besluit nemen.

Kortom, de AK en de wijkkerkenraden hebben ieder hun eigen agenda en verantwoordelijkheid.

Desalniettemin, dringt de werkgroep er bij de AK en de wijkkerkenraden, alsmede de andere gremia, met kracht op aan **samen te werken en samen beleid te maken en uit te voeren**. Dat is zowel voor de PGA als geheel als voor afzonderlijke gremia van het grootste belang.²

De AK heeft laten weten het rapport van de werkgroep volgens deze kerkordelijke regels te behandelen.

De werkgroep begrijpt dat er gezocht wordt naar een breed draagvlak, maar stelt ook vast dat hiermee de bijl aan de wortel van de boom ligt. Want het is als gezegd de afgelopen jaren, in de besluitvorming, nogal eens misgegaan. Door nu als gremia met elkaar in gesprek te gaan wordt de kans verkleind dat in de besluitvormende vergadering een ieder wederom met een opdracht uit zijn/haar achterban zit, met het gevolg dat de besluitvorming erg vertraagd wordt of weer helemaal niet tot stand komt.

Het vaststellen en uitvoeren van het rapport moet het begin c.q. de basis zijn voor het nieuwe elan van de PGA. Een begin waarin de PGA op basis van 'een geïnspireerd geloof in de God van de Bijbel, in navolging van Jezus een warme gemeenschap van mensen vormt die uit een missionaire bewogenheid deelt en uitdeelt ten goede van de wereld om haar heen'.

Juist door nu besluiten te nemen zal de PGA zich minder met zichzelf bezig hoeven te houden en zich meer op de wereld waaronder de Asser samenleving kunnen richten.

De werkgroep adviseert de AK dringend om de prioriteit niet bij de (uitwerking van) de financiële voorstellen te leggen maar om het rapport als een onverbreekelijk geheel te zien, dit als zodanig over te nemen en uit te voeren.

Een aantal voorstellen is op korte termijn als beleidbeslissing over te nemen, andere zijn zeer snel in daden om te zetten. De resterende voorstellen die meer tijd en overleg vragen zouden naar de mening van de werkgroep binnen 1 tot 4 jaar verwezenlijkt moeten en kunnen worden.

De werkgroep stelt voor om een doe-tank of een (van binnenuit of buitenaf) aan te trekken projectleider te benoemen om bij de uitwerking van het rapport de kar te trekken, de vervolgtacties te initiëren en te (doen) implementeren.

Assen, 15 december 2009

Albert Knol, Bernie Wiegman,
Reinder van der Molen,

Evert Jan Stokking,
Tjeert Poelman.

Gerben Althuis,

² wees eensgezind, één in liefde, één in streven, één van geest. Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf. Fil.2:2,3

Scenario ongewijzigd beleid

	2005	2006	2007	2008	Raming 2009	raming 2010	raming 2011	raming 2012	raming 2013	raming 2014	raming 2015	raming 2016	raming 2017	raming 2018
Exploitatierkening														
A. Netto bijdragen gemeenteleden	835.373	827.485	844.197	884.708	870.850	869.787	868.703	867.597	866.469	865.318	864.144	862.947	861.726	860.481
B. Vermogensopbrengsten	83.919	86.290	92.559	64.264	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000	86.000
C. Totaal baten	919.292	913.775	936.756	948.972	956.850	955.787	954.703	953.597	952.469	951.318	950.144	948.947	947.726	946.481
D. Wijkpredikanten en organisten	-616.309	-582.962	-530.865	-606.616	-668.525	-706.858	-721.375	-736.523	-710.339	-732.746	-755.799	-779.517	-803.919	-829.026
E. Wijkkas en algemene kosten	-42.943	-41.516	-45.224	-45.032	-45.770	-46.060	-46.356	-46.658	-46.965	-47.279	-47.599	-47.926	-48.259	-48.599
F. Subtotaal	260.040	289.297	360.667	297.324	242.555	202.869	186.972	170.416	195.165	171.293	146.746	121.504	95.548	68.856
G. Kosten kerkgebouwen incl. verhuur	-89.768	-65.332	-88.233	-99.707	-100.080	-106.601	-107.887	-109.201	-110.541	-111.907	-113.300	-114.722	-116.172	-117.650
H. Beherend personeel	-108.684	-116.318	-116.105	-128.476	-118.850	-121.227	-123.652	-126.125	-128.647	-131.220	-133.844	-136.521	-139.252	-142.037
J. Subtotaal	61.588	107.647	156.329	69.141	23.625	-24.959	-44.567	-64.910	-44.024	-71.835	-100.399	-129.739	-159.876	-190.831
K. Kosten kerkelijk bureau	-67.004	-74.728	-77.859	-72.856	-82.700	-84.401	-85.140	-85.894	-86.663	-87.448	-88.248	-89.064	-89.896	-90.745
L. Subtotaal	-5.416	32.919	78.470	-3.715	-59.075	-109.360	-129.708	-150.804	-130.687	-159.282	-188.646	-218.803	-249.772	-281.576
M. Kosten en opbrengsten pastorieën	11.455	8.472	-7.536	3.400	8.485	14.163	14.632	15.111	15.600	16.099	22.362	26.450	26.979	27.518
N. Saldo baten en lasten	6.039	41.391	70.934	-315	-50.590	-95.197	-115.076	-135.693	-115.087	-143.183	-166.284	-192.353	-222.793	-254.058
Incidentele dotatie onderhoud 2008	0	0	0	-141.137	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Incidenteel beleggingsverlies 2008	0	0	0	-90.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	6.039	41.391	70.934	-231.452	-50.590	-95.197	-115.076	-135.693	-115.087	-143.183	-166.284	-192.353	-222.793	-254.058
A. Netto bijdragen gemeenteleden														
Vrijwillige bijdragen	777.693	760.229	782.005	810.521	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500	807.500
Collecten en giften	67.095	76.697	70.521	75.508	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500	70.500
Paas- oudejaarscollecte	27.898	27.477	27.517	31.160	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000
Collecte Generale Kas (solidariteitsheffing)	20.378	19.484	19.464	18.693	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000
Afdracht quotum en solidariteitsheffing	-57.691	-56.402	-55.310	-51.174	-53.150	-54.213	-55.297	-56.403	-57.531	-58.682	-59.856	-61.053	-62.274	-63.519
	835.373	827.485	844.197	884.708	870.850	869.787	868.703	867.597	866.469	865.318	864.144	862.947	861.726	860.481
K. Kerkelijk bureau														
Opbrengsten kerkelijk bureau (werk voor derden)	32.172	33.092	41.795	42.707	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400	40.400
Administratief personeel	-65.019	-69.072	-70.485	-73.728	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
Administratieve kosten	-24.728	-29.144	-30.894	-22.409	-24.500	-24.990	-25.490	-26.000	-26.520	-27.050	-27.591	-28.143	-28.706	-29.280
Kosten gebouw kerkelijk bureau	-9.429	-9.604	-18.275	-19.426	-18.600	-19.811	-20.051	-20.295	-20.544	-20.798	-21.057	-21.321	-21.590	-21.865
	-67.004	-74.728	-77.859	-72.856	-82.700	-84.401	-85.140	-85.894	-86.663	-87.448	-88.248	-89.064	-89.896	-90.745

tabel 12

Prognosemodel			raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Scenario CDT	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatenrekening												
A. Netto bijdragen gemeenteleden	844.197	884.708	870.850	861.619	852.486	843.449	834.509	825.663	816.911	808.252	799.684	791.208
B. Vermogensopbrengsten	92.559	64.264	60.980	159.182	151.708	163.749	161.631	152.866	170.195	157.479	149.763	161.548
C. Totaal baten	936.756	948.972	931.830	1.020.801	1.004.194	1.007.198	996.140	978.530	987.106	965.731	949.447	952.756
D. Predikanten en organisten	-530.865	-606.616	-668.525	-688.581	-709.238	-730.515	-752.431	-679.315	-699.695	-720.686	-742.306	-764.575
E. Wijkkassen en algemene kosten	-45.224	-45.032	-45.770	-46.228	-46.690	-47.157	-47.628	-48.105	-48.586	-49.072	-49.562	-50.058
F. Subtotaal	360.667	297.324	217.535	285.992	248.266	229.526	196.081	251.110	238.825	195.974	157.579	138.122
G. Kosten kerkgebouwen inclusief verhuur	-88.233	-99.707	-100.080	-101.081	-72.092	-72.813	-73.541	-74.276	-75.019	-75.769	-76.527	-77.292
H. Beherend personeel	-116.105	-128.476	-118.850	-101.227	-73.252	-74.717	-76.211	-77.735	-79.290	-80.876	-67.493	-68.843
J. Subtotaal	156.329	69.141	-1.395	83.684	102.922	81.996	46.329	99.098	84.516	39.329	13.559	-8.013
K. Kosten kerkelijk bureau	-77.859	-72.856	-82.700	-84.354	-71.041	-72.461	-73.911	-75.389	-76.897	-78.435	-65.003	-66.303
L. Subtotaal	78.470	-3.715	-84.095	-670	31.882	9.535	-27.582	23.709	7.620	-39.106	-51.445	-74.316
M. Kosten en opbrengsten pastorieën	-7.536	3.400	8.485	20.000	20.000	20.000	20.000	15.000	15.000	15.000	10.000	10.000
N. Saldo baten en lasten	70.934	-315	-75.610	19.330	51.882	29.535	-7.582	38.709	22.620	-24.106	-41.445	-64.316
Incidentele dotatie onderhoud 2008	0	-141.137	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Incidenteel beleggingsverlies 2008	0	-90.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	70.934	-231.452	-75.610	19.330	51.882	29.535	-7.582	38.709	22.620	-24.106	-41.445	-64.316
Balans												
Boekwaarde gebouwen	315.121	285.451	255.780	239.679	223.578	207.477	191.376	175.275	164.929	158.152	151.375	144.598
Inventaris en voorraden	117	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Beleggingen en liquide middelen	2.590.464	2.032.679	1.989.771	1.896.353	2.046.858	2.020.389	1.910.831	2.127.434	1.968.487	1.872.038	2.019.349	1.871.292
Vorderingen	48.952	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693
Af: Voorzieningen onderhoud gebouwen	-879.679	-532.423	-535.454	-516.042	-442.863	-473.335	-456.380	-463.269	-378.364	-397.512	-422.453	-433.000
Af: Voorzieningen onderhoud inventaris	-66.759	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221
Af: Kortlopende schulden en collectebonnen	-141.802	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260
Vermogen	1.866.414	1.583.319	1.507.709	1.417.602	1.625.185	1.552.142	1.443.439	1.637.053	1.552.663	1.430.290	1.545.884	1.380.503
Stille reserves pastorieën en k.bureau		1.181.550	1.181.550	1.181.550	931.550	931.550	931.550	681.550	681.550	681.550	431.550	431.550
Vermogen inclusief stille reserves		2.764.869	2.689.259	2.599.152	2.556.735	2.483.692	2.374.989	2.318.603	2.234.213	2.111.840	1.977.434	1.812.053
Vermogensaansluiting												
Saldo baten en lasten	70.934	-231.452	-75.610	19.330	51.882	29.535	-7.582	38.709	22.620	-24.106	-41.445	-64.316
Af: fictief rendement	-92.559	-64.264	-60.980	-159.182	-151.708	-163.749	-161.631	-152.866	-170.195	-157.479	-149.763	-161.548
Echt rendement	92.559	64.264	60.980	49.744	47.409	51.171	50.510	47.771	53.186	49.212	46.801	50.484
Boekwinst (verkoop stille reserves)	0	0	0	0	250.000	0	0	250.000	0	0	250.000	0
Legaten	0	0	0	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Mutatie vermogen kerkblad	34.704	-3.683	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie egalisatierekening	-42.623	-47.959	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie vermogen	63.015	-283.094	-75.610	-90.107	207.582	-73.042	-108.703	193.613	-84.389	-122.373	115.593	-165.381

tabel 13

Prognosemodel			raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Scenario CDT pessimistisch	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatenrekening												
A. Netto bijdragen gemeenteleden	844.197	884.708	870.850	844.376	818.707	793.818	769.686	746.288	723.601	701.603	680.275	659.594
B. Vermogensopbrengsten	92.559	64.264	60.980	159.182	154.410	167.219	166.747	158.623	175.619	161.628	151.721	159.229
C. Totaal baten	936.756	948.972	931.830	1.003.558	973.117	961.037	936.433	904.911	899.220	863.231	831.996	818.824
D. Predikanten en organisten	-530.865	-571.960	-668.525	-637.570	-656.697	-676.398	-696.690	-621.902	-640.559	-659.776	-679.569	-699.956
E. Wijkkassen en algemene kosten	-45.224	-45.032	-45.770	-46.228	-46.690	-47.157	-47.628	-48.105	-48.586	-49.072	-49.562	-50.058
F. Subtotaal	360.667	331.980	217.535	319.760	269.730	237.482	192.115	234.904	210.075	154.383	102.864	68.809
G. Kosten kerkgebouwen inclusief verhuur	-88.233	-99.707	-100.080	-101.081	-72.092	-72.813	-73.541	-74.276	-75.019	-75.769	-76.527	-77.292
H. Beherend personeel	-116.105	-128.476	-118.850	-101.227	-73.252	-74.717	-76.211	-77.735	-79.290	-80.876	-67.493	-68.843
J. Subtotaal	156.329	103.797	-1.395	117.452	124.386	89.953	42.363	82.893	55.766	-2.262	-41.156	-77.326
K. Kosten kerkelijk bureau	-77.859	-72.856	-82.700	-84.354	-71.041	-47.461	-48.411	-49.379	-50.367	-51.374	-52.401	-53.449
L. Subtotaal	78.470	30.941	-84.095	33.098	53.346	42.491	-6.048	33.514	5.400	-53.636	-93.557	-130.776
M. Kosten en opbrengsten pastorieën	-7.536	3.400	8.485	20.000	20.000	20.000	20.000	15.000	15.000	15.000	10.000	10.000
N. Saldo baten en lasten	70.934	34.341	-75.610	53.098	73.346	62.491	13.952	48.514	20.400	-38.636	-83.557	-120.776
Incidentele dotatie onderhoud 2008	0	-141.137	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Incidenteel beleggingsverlies 2008	0	-90.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	70.934	-196.796	-75.610	53.098	73.346	62.491	13.952	48.514	20.400	-38.636	-83.557	-120.776
Balans												
Boekwaarde gebouwen	315.121	285.451	255.780	239.679	223.578	207.477	191.376	175.275	164.929	158.152	151.375	144.598
Inventaris en voorraden	117	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Beleggingen en liquide middelen	2.590.464	2.032.679	1.989.771	1.930.121	2.090.232	2.084.334	1.982.793	2.195.243	2.020.346	1.896.516	1.990.368	1.777.446
Vorderingen	48.952	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693	60.693
Af: Voorzieningen onderhoud gebouwen	-879.679	-532.423	-535.454	-516.042	-442.863	-473.335	-456.380	-463.269	-378.364	-397.512	-422.453	-433.000
Af: Voorzieningen onderhoud inventaris	-66.759	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221	-38.221
Af: Kortlopende schulden en collectebonnen	-141.802	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260	-226.260
Vermogen	1.866.414	1.583.319	1.507.709	1.451.370	1.668.559	1.616.088	1.515.401	1.704.861	1.604.523	1.454.768	1.516.902	1.286.656
Stille reserves pastorieën en k.bureau		1.181.550	1.181.550	1.181.550	931.550	931.550	931.550	681.550	681.550	681.550	431.550	431.550
Vermogen inclusief stille reserves		2.764.869	2.689.259	2.632.920	2.600.109	2.547.638	2.446.951	2.386.411	2.286.073	2.136.318	1.948.452	1.718.206
Vermogensaansluiting												
Saldo baten en lasten	70.934	-196.796	-75.610	53.098	73.346	62.491	13.952	48.514	20.400	-38.636	-83.557	-120.776
Af: fictief rendement	-92.559	-64.264	-60.980	-159.182	-154.410	-167.219	-166.747	-158.623	-175.619	-161.628	-151.721	-159.229
Bij: Echt rendement	92.559	64.264	60.980	49.744	48.253	52.256	52.108	49.570	54.881	50.509	47.413	49.759
Boekwinst (verkoop stille reserves)	0	0	0	0	250.000	0	0	250.000	0	0	250.000	0
Legaten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie vermogen kerkblad	34.704	-3.683	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie egalisatierekening	-42.623	-47.959	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie vermogen	63.015	-248.438	-75.610	-56.339	217.189	-52.472	-100.686	189.460	-100.339	-149.755	62.134	-230.246

tabel 14

Kosten per past.eenheid per wijk

cijfers 2008	Holt-Esch	Centrum-W	Vredeveld	De Bron	Noord	Kl'veen	Totaal	Verdeling
Wijkpredikanten (fte)	1,0	0,5	0,8	1,8	2,0	1,0	7,1	basis voor verdeling
pastorale eenheden (2009)	840	368	730	1.074	1.074	481	4.567	basis voor verdeling
Kosten wijkpredikanten (7,1 fte)	-75.936	-37.968	-60.749	-136.685	-151.873	-75.936	-539.148	verdeling volgens fte predikanten
Kosten bovenwijks pastoraat (0,6 fte)	-8.380	-3.671	-7.283	-10.715	-10.715	-4.799	-45.562	verdeling volgens past.eenheden
Kosten organisten	-3.651	-3.651	-3.651	-3.651	-3.651	-3.651	-21.906	gelijk verdeeld
Algemene kosten	-2.478	-1.086	-2.153	-3.168	-3.168	-1.419	-13.472	verdeling volgens past.eenheden
Kosten wijkgemeenten	-5.255	-4.210	-4.785	-5.735	-6.895	-4.680	-31.560	verdeling volgens jaarrek 2008
Kosten wijkkerkgebouwen	-41.239	-40.281	-6.094	-104	-12.186	-4.623	-104.527	verdeling volgens jaarrek 2008
Beherend personeel	-32.858	-18.151	-16.432	-23.718	-30.089	-7.228	-128.476	verdeling volgens jaarrek 2008
Doorbelaste bedieningshulpen	803	803	803	803	803	803	4.820	gelijk verdeeld
Kerkelijk bureau	-13.400	-5.871	-11.645	-17.133	-17.133	-7.673	-72.856	verdeling volgens past.eenheden
Pastoriën	850		850	850	850		3.400	gelijk verdeeld 4 wijken
Totaal kosten jaarrekening 2008	-181.544	-114.085	-111.139	-199.256	-234.056	-109.206	-949.287	rubriek D, E, G, H, K en M tabel 6
Additionele kosten Kloosterveen vanaf 2010	0	0	0	0	0	-18.377	-18.377	maakt samen 23.000 voor gebouw
Totaal toegerekende kosten	-181.544	-114.085	-111.139	-199.256	-234.056	-127.583	-967.664	
idem procenten	18,8%	11,8%	11,5%	20,6%	24,2%	13,2%	100,0%	
Toegerekende kosten per pastorale eenheid:	216	310	152	186	218	265		

tabel 15

Deze cijfers hebben betrekking op 2008 tenzij anders vermeld.

Omgerekend naar kosten per pastorale eenheid zijn de kosten in de wijken Centrum-Witterholt en Kloosterveen het hoogst. Hierbij zijn de additionele huisvestingskosten van de wijk Kloosterveen vanaf 2010 opgeteld bij de cijfers van 2008. Opgemerkt moet worden dat dit een momentopname is, grotendeels gebaseerd op de jaarrekening 2008.

Kosten kerkgebouwen

	Jozefkerk	Zuiderkerk	Adventskerk	De Bron	Noord	Kloosterveen	Totaal	K.Bureau	Totaal
2008									
Verhuur en buffetopbrengsten	10.548	333	2.875	14.038	7.041	491	35.326	0	35.326
Doorbelaste bedieningshulpen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Telefoon	0	0	-263	-409	0	0	-672	0	-672
Gas, water, electriciteit	-11.639	-20.167	0	-6.537	-5.820	0	-44.163	-4.532	-48.695
Diverse kosten	-432	-354	0	0	-571	0	-1.357	-1.503	-2.860
Huur	0	0	-8.706	0	0	-5.114	-13.820	0	-13.820
Vereniging van Eigenaren	0	0	0	-1.747	0	0	-1.747	0	-1.747
Verzekeringen en belasting	-4.853	-2.787	0	-598	-1.268	0	-9.506	-1.131	-10.637
Klein onderhoud	-11.708	-6.645	0	-4.851	-6.963	0	-30.167	-1.051	-31.218
Onttrekking onderhoudsvoorziening	6.608	4.759	0	0	2.055	0	13.422	1.978	15.400
Reservering groot onderhoud	-21.410	-15.420	0	0	-6.660	0	-43.490	-6.410	-49.900
Afschrijvingen	-8.353	0	0	0	0	0	-8.353	-6.777	-15.130
Kosten kerkgebouwen	-41.239	-40.281	-6.094	-104	-12.186	-4.623	-104.527	-19.426	-123.953
Beherend personeel	-32.858	-18.151	-16.432	-23.718	-30.089	-7.228	-128.476		
2007									
Verhuur en buffetopbrengsten	12.697	4.130	1.026	13.776	4.201	-157	35.673	0	35.673
Doorbelaste bedieningshulpen	1.380	1.560	630	1.470	330	0	5.370	0	5.370
Telefoon	-392	-283	0	-384	-511	0	-1.570	0	-1.570
Gas, water, electriciteit	-9.357	-16.974	0	-13.624	-2.160	0	-42.115	-3.177	-45.292
Diverse kosten/opbrengsten	0	0	-450	568	0	0	118	-1.467	-1.349
Huur	0	0	-8.568	0	0	-5.876	-14.444	0	-14.444
Vereniging van Eigenaren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verzekeringen en belasting	-3.312	-2.934	0	-540	-2.252	0	-9.038	-1.087	-10.125
Klein onderhoud	-5.329	-5.424	0	-6.015	-7.038	0	-23.806	-1.335	-25.141
Onttrekking onderhoudsvoorziening	6.608	4.759	0	0	2.055	0	13.422	1.978	15.400
Reservering groot onderhoud	-21.410	-15.420	0	0	-6.660	0	-43.490	-6.410	-49.900
Afschrijvingen	-8.353	0	0	0	0	0	-8.353	-6.777	-15.130
Kosten kerkgebouwen	-27.468	-30.586	-7.362	-4.749	-12.035	-6.033	-88.233	-18.275	-106.508
Beherend personeel	-30.882	-16.988	-14.817	-21.388	-26.087	-5.943	-116.105		

Tabel 16